

**MIT BESZÉLNEK A HARANGOK
ÉS
EGYÉB ELBESZÉLÉSEK**

BUDAPEST.
AZ ATHENAEUM RÉSZVÉNY-TÁRSULAT KIADÁSA.
1896.

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2013
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-615-5406-50-8 (online)
MEK-12190

TARTALOM

Mit beszélnek a harangok.

A borzas csacsi.

Nefelejts.

Az ellenségek.

Két tűz között.

Mit beszélnek a harangok.

- Beszélyke. -

- Anyácskám, kedves anyácskám, ki hozta mindezt? Honnan került ez ide? Talán angyalok szálltak le és hozták ezt a sok pompás edelelt, hogy megmentsenek minket az éh-haláltól?

Igy szólt egy sápadt képű, szegényes öltözetű fiu és bámulva nézett a szoba közepén álló asztalra. Mert az asztalon szép nagy fehér buza-czipó, mellette egész kosár szalonna, hús, vaj, liszt és más mindenféle jó izü czikk volt látható; de még több is volt: szép kendő, posztó-féle ruhának, sőt a kis Rózsika számára még játék-szer is. Még idegen ember is, ha belép a szerény házikóba, csodálkozott volna e bőségen; hát még Misike, az a sápadt fiu, ki nagyon jól ismerte beteg, özvegy anyja nagy szegénységét!

Még föl sem ocsudott meglepetéséből, midőn hozzá szaladt a kis Rózsika és boldogan ugrándozva mondá:

- Ez még nem minden... hát az udvaron láttad mi van? Nem láttad? Ó, hiszen az a leggyönyörűbb!

Kézen fogta Misit és kivezette az udvarba, hol egy bokor mellett szép tehénke kérődzött.

- Látod, látod? Tehénke! kiáltá Rózsika. Ez is a miénk, minden nap lesz jó tejcskénk, amennyi csak kell! Már meg is fejte anyácskám; meglátod, milyen pompás lesz!

Misi még mindig ámulva nézett jobbra-balra és semmikép nem tudta elhinni, amit látott; olyan fáradtan, oly szomoruan, sőt kétségbe esetten tért haza... talán az éhségtől, kimerültségtől megzavarodtak gondolatai, szeme káprázik, álom az egész.

Éppen ekkor jött elő az anyja, gyöngén, betegen, de mégis mosolyogva, s mikor látta Misi ámulatát, így szólt:

- Igen, igen, kedves fiam, ez mind a miénk. Csodálkozhatol rajta, én magam sem értem még egészen, de az már bizonyos, hogy ez mind a miénk s ugyancsak jókor jött, éppen a végső szükségben.

Misi, hogy igazán elhigye, csakugyan való-e amit lát: vissza sietett a szobába, levágott egy darabot a fehér czipóból és bele harapott. Pompás volt! Ekkor végre elhitte, hogy nem álmodik, annál inkább, mert a mama a sok jó portékából rövid idő alatt kitűnő ebédet készített s a kis család jóízűen falatozott. Bizony régóta ma először.

Misike annyira meg volt elégedve, hogy jó ideig nem is igen törte a fejét azon, hogy és miképen tűnt el oly rögtön az ő nagy szegénységük? Reggel, midőn korán hajnalban fölkel, egészen máskép volt még minden. A szegény anya, ki hosszas betegsége után alig birt még fölkelni az ágyból, sohajtva lépett volt az asztal-fiókhoz s egy darab száraz, fekete kenyeret vevén elő, oda nyújtotta a két gyermeknek, mondván:

- Kedves gyermekeim, ezen osztozatok meg... nincs több a házban... tudjátok... sokáig beteg voltam... nem kereshettem semmit. Imádkozzatok, talán megsegít a jó Isten!

Misinek könnyek toltak a szemeibe; látta, hogy ha ő elfogadja a kenyér felét, anyjának nem marad semmi. Azt mondta tehát, hogy ő még nem éhes, majd később talál ő valahol reggelit.

Ezzel sietett ki a szobából s az utcára érve, töprengeni kezdett: mit tegyen, mihez fogjon, hogy legalább egy kevéssé segítsen nagy inségükön? Ez bizony nehéz kérdés volt, mert mit tehet egy ilyen kis fiu?

De végre mégis eszébe jutott valami.

Vissza ment a házba s fölkapva egy kosarat, gyors léptekkel haladt az erdő felé. Ismerte a helyeket, ahol ehető, jó gomba terem; hallotta, hogy a szomszéd város piacán ezt megveszik; elhatározta tehát, hogy szed egy kosárkára valót, beviszi a városba s ha kap érte egy-két tizeskét, azon majd vesz eleséget és haza viszi beteg anyjának és hugocskájának.

Az erdő nem volt közel, és jócskán eltelt az idő, míg a kosár félig-meddig megtelt. Szegény Misi étlen-szomjan volt, pedig még csak most következett a feladat nagyobb része: gyorsan begyalogolni a városba, hogy eladhassa portékáját. A város majd egy mértföldnyi távolságban volt s Misi arczáról csorgott a veriték, midőn végre egészen kimerülten a városba megérkezett. Fáradt léptekkel ment végig az utcán s egy templomhoz ért... az ajtó nyitva volt, a toronybul pedig zúgtak a harangok. Misi egy pillanatra megállapodott pihenni és bepillantott a templomba. Üres, csöndes volt s olyan jó hűvös, hogy nem csoda, ha a forró naptól eltikkadt fiu vágyott néhány percre bemenni. Még ingadozott... hiszen sietni kell, hogy a piacra jusson és portékáját eladhassa... de amint ott állt és elgondolkozott, úgy rémlett neki, mint ha az öreg harang ezt kongatná fülébe:

- Menj be! Menj be!

A vékony hangu kisebbik harang pedig ezt ismételteté:

- Imádkozzál, imádkozzál! Anyád mondta, imádkozzál!

Misi akaratlanul fölkapta kosarát a földről s bement a templomba. Körül nézett... nem látott senkit s térdre borult egy vastag oszlop mellett. Oly tiszta szívből, oly buzgón imádkozott. Nem is magáért, hanem szegény beteg anyjáért, gyöngé kis testvéreért. Félig fenn-hangon mondá imáját, hiszen nem hallgatózik senki, nem hallja meg senki, csak a jó Isten. Könyes szemekkel sóhajtá:

- Oh, mindenható Atyánk az égben! Segíts rajtunk, add meg nekünk minden-napi kenyerünket... segíts szegény beteg édes anyámon! Ne hagyd el jó kis testvéremet! Nincsen senki e földön, aki segítene rajtunk!

Végre fölkel s kissé megvigasztalódva távozott. Sietett a piacra; de mint afféle tapasztalatlan gyermek, bizony alig tudott boldogulni s nem igen fényes vásárt csapott. Eladta ugyan portékáját, de nagyon olcsón s a pénzből melyet kapott, kénytelen volt néhány krajczárt elkölteni, mert érezte, hogy az éhséget nem bírja tovább s haza nem érne, ha nem eszik egy darabka kenyeret. De mégis maradt két tizeske s ezen legalább egy napra vehet anyja egy kis száraz kenyeret, hogy éhen ne haljanak. E sovány eredménnyel aztán haza tért.

Most már tehát érthetitek, mért volt olyan nagy a Misike csodálkozása, midőn haza ért és otthon olyan bőséget talált.

De már most lássuk mi is, hogyan történt az a szerencsés változás, mely a szegény családot egyszerre úgy kisegítette.

Midőn Misike ott térdelt a csöndes, üres templomban s őszintén, gyermeki szeretettel imádkozott: egy nyájas arcú öreg asszonyság is ott volt a templomban; csak hogy Misike a vastag oszloptól nem láthatta; az öreg nő mellett egy piros pozsgás kis fiucska állott s mind a ketten meghallották, mikor Misike szomorúan fölfohászkozott: »Nincsen senki e földön, aki segítene rajtunk!« Az öreg asszony egészen meghatottan nézte a sápadt, szomorú fiucska, s mikor

Misike távozott, az öreg asszony utána sietett, de már utól nem érhetette. A templom előtt egy hintó állt: a nyájas öreg nő hintaja; János, az uraság régi hű kocsisa, fenn ült a bakon.

- János, nem ismeri véletlenül azt a kis fiút, aki amott fordul be éppen az utca sarkán... azzal a kosárral?

- De igenis, ösmerem. Egy szegény özvegy asszony fia, a mi falunktól nem messze laknak. Igen becsületes, de nagyon szegény család: Korpásék.

- Korpás? Ez oly ismerős név... már emlékszem! Ez volt a neve annak a derék erdőcsősznek, aki föltartóztatta egyszer megvadult lovainkat; nélküle talán szerencsétlenül jártunk volna.

- Igenis, kérem alássan, ő volt az; de már egy éve, hogy meghalt s családja nagy szükségben él, mert a szegény özvegy asszony sokáig betegeskedett.

- Ejnye János, hát mért nem mondta ezt nekem hamarább? Mihelyt haza érünk, gondoskodom róluk. Hálátlanság volna, ha nem segiteném őket.

A derék öreg asszony természetesen jóval hamarabb ért haza kocsin, mint Misi gyalog szerrel s a Misiék faluja kissé távolabb is volt. Így történt, hogy mire Misi haza ért, akkor már a jószívű urnő adománya: mindenféle jó eleség, ruha, és ami a fő, egy jól tejelő tehénke már ott volt a szegény özvegy asszonynál. Aki átvitte, csak annyit mondott, hogy aki ezeket küldi, jövőben is gondoskodni fog róluk.

Misike, amint meghallotta, miként került ide a sok portéka, egy ideig elgondolkozott, aztán hirtelen így szólt:

- Anyácskám, tudnak-e a harangok beszélni?

- Beszélni? Mi jut eszedbe! És mért kérded ezt?

Misi elmondott mindent s anyja aztán így szólt:

- A harangok nem beszélnek, de ha az embernek tele van a szive valamely nemes érzelemmel, könnyen elhiszi, hogy éppen azokat a hangokat hallja, melyek gondolatában forognak. Isten meghallgatta imádságodat s idővel majd talán megtudjuk, kit küldött megmentőnkül.

Idővel meg is tudták s a nyert jótetteket azzal iparkodtak meghálálni, hogy azon túl is tiszta szívéek, becsületesek maradtak. A derék anya nem sokára fölgőgyült és szorgalmasan dolgozott, s mert egy kis segítséget is kapott jótévőitől, a gyermekeket iskolába küldhette, hol Misike is, Rózsika is a legjobb tanulók közé tartoztak.

Most már Misike derék, izmos legény, Rózsika pedig szépen fölserdült leány; most ők dolgoznak, jó öreg anyjuk pedig pihen s mikor a kis falusi harang megkondul, sokszor vissza emlékeznek arra a napra, mikor a harangok beszéltek Misikéhez.

A borzas csacsi.

- Elbeszélés. -

- Zöldséget vegyenek! Répát, tormát, petrezselymet, kalarábét vegyenek!

Ezt kiáltozta egy öreg zöldség-árus asszony, aki minden nap pontosan gyalogolt be a városba; mellette egy szürke csacsi ballagott, megrakva kosarakkal, melyek tele voltak a zöldség-árus nő portékájával.

Az asszony öreg volt, törődött; öltözete szegényes; meglátszott rajta, hogy sokat dolgozott, nélkülözött egész életében s most vénségére is még keserves fáradsággal köll megkeresni kenyerét. A csacsi nem volt valami délczeg állat; közönséges fajta szürke szamár, hátán fekete csikkal, szintén öreg, piszkos, borzas; nem igen simitgatták, keféltették a szőrét. Nem is nézte senki, szép-e vagy sem; elég ha birja hurczolni a nehéz kosarakat és hűségesen megáll, mikor asszonya rákiált: »Hó! Állj meg!«

Rendesen csak akkor kellett megállnia, ha valaki intett az asszonynak, hogy vásárolni kíván tőle. A vásárlás persze többnyire csupán néhány krajczár értékű portékára terjedt, mert Zsuzsa asszonytól - ez volt a neve - csak a szegényebb emberek vásároltak. Így aztán természetesen sokáig tartott, míg a teli kosarak kiürültek és sokszor késő este is lett, mire Zsuzsa asszony vissza tért az ő falusi csendes lakába.

A borzas csacsi türelmesen ballagott egész nap s megállott egy helyben, ameddig kellett. Ha éppen nagyon sokáig kellett állania, legföljebb annyira merészkedett, hogy egy-két lépést tett jobbra-balra és megnyujtván nyakát, fölszedegetett a földről holmi elszórt szalmát és egyéb sovány rágni valót. De Zsuzsa asszony bátran távozhatott akár mennyire, a csacsit biztosan megtalálta mindig ott, ahol elhagyta.

Egy napon Zsuzsa asszony és hű csacsija kissé korábban tért vissza a faluba. Éppen szemben azzal a házzal, melyben Elek és Andorka szülei laktak, Zsuzsa asszony a végett állapotodott meg, hogy egy ismerőseivel beszélgessen, a csacsit pedig a ház mellé vezette, hogy addig is árnyékban álljon. Elek és Andorka az ablakban voltak. Szokva levén rég óta látni Zsuzsa asszonyt és szamarát, most sem tűnt volna föl nekik, ha egy körülmény föl nem kelti figyelmüket. Ugyanis: egy kis pajkos fiu az utcán tele szedte markát apró kövekkel s ezeket aztán egyenként dobálta a csacsira, különösen a lábára. Valahányszor egy-egy kő találta, a szegény csacsi össze rázkódott, a lábát emelgette, a fülét rázogatta s ezt az a kis suhancz nagyon mulatságosnak találta. És Elek meg Andorka, kik az ablakból nézték, szintén nagyon mulatságosnak találták.

Sok gyermek van, aki nem éppen rossz szívű, de nem gondolja meg, mit tesz, nem gondolja meg, mi a rossz, mi a jó; és könnyelműen követi a gonosz példát. Így tettek Elek és Andorka is, és miután az az utcai gyerkőcz bele unt a multságba és eltávozott, most ők gondolkoztak, vajon mivel boszanthatnák meg azt a borzas csacsit?

- Tudod mit? szólt Elek. Öntsük le egy korsó vízzel.

- Az bizony nagyon jó lesz, felelt Andorka. Ugy is olyan piszkos!

Szaladtak a mosdó-szekrényhez s ebben találtak vizet bőven. Hirtelen rázuhantottak egy egész korsóval a csacsi fejére s a szegény állat ugyancsak rázogatta füleit; meglátszott rajta, hogy nincs kedvére a hideg zuhany. Elek és Andorka nagyot nevettek rajta.

- A csuf állat! szólt Andorka nevetve. Nem szereti a hideg vizet! Talán bizony kényesebb a bőre, mint az enyém. Engemet minden reggel megmosdatnak.

Az persze nem jutott eszébe a kis fiúnak, hogy az ő piros-pozsgás arcán nincsen szőr és hogy ha őt megmosdatják, meg is törlik jó puha törülközővel, míg a szegény csacsinak hosszú, borzas szőre közt ott marad a víz és kellemetlen érzést okoz. A hű állat azonban mégis megmaradt a helyén, ahová asszonya állította; nem szökött el, habár ki volt téve a veszedelemnek, hogy még több kellemetlen meglepetés éri. Szerencsére azonban Zsuzsa asszony észre vette a dolgot és oda sietett. S mialatt a csacsit elvezette, így kiáltott föl:

- Óh, milyen rossz szívű gyermekek! Minden ok nélkül bántanak egy ártatlan teremtet. Szegény öreg csacsim, te csak oktan állat vagy, de azért jobb szived van, mint ezeknek a vásott fiúknak.

Elek és Andorka vissza vonultak az ablaktól, mikor az öreg asszonyt közeledni látták; de minden szót hallottak, amit Zsuzsa asszony mondott s e szavak sokáig csengtek a két fiu fülében, sőt egészen megzavarták őket. Hogyan? Annak a csacsinak jobb szíve van, mint nekik? Annak a csuf, piszkos, borzas csacsinak? Hát van-e a csacsinak szíve? Ugy látszik, hogy van, mert Zsuzsa asszony mondta, ő pedig jól ismerheti az ő vén szamarát. De akár van, akár nincs: annyi bizonyos, hogy nem volt okuk nagyra lenni azzal, amit hallottak. Elkomolyodtak s némán ültek sokáig; érezték, hogy helytelenül cselekedtek.

E naptól fogva, valahányszor megpillantották Zsuzsa asszonyt és az ő csacsiját, rögtön félre vonultak, hogy ne találkozzanak vele. Ha mégis találkoztak, hátat fordítottak s megvető hangon dörmögték:

- Csuf állat! Förtelmes csacsi!

Ugy érezték, hogy szörnyen gyűlölik azt a borzas csacsit. Mert rendesen úgy történik az igazságtalan emberrel, hogy még ő haragszik, ha megsértett valakit.

Egy délután Elek és Andorka sétálni voltak apával a közeli erdőcskében. Már nyugovóra szállott a nap, mikor végre haza felé indultak; de amint az erdő szélére értek, megpillantották az öreg csacsit, hátán a kosarakkal, békésen legelészve. Zsuzsa asszony nem volt látható; bizonyosan az erdőcskében járt száraz galyat gyűjteni tüzelőnek. Andorka boszankodott, hogy éppen a csacsi mellett köll elhaladniok s kérte édes apját, kerülnének inkább balra, egy másik utra. Elek rögtön pártolta az indítványt.

- De hát mért menjünk a hosszabb, kerülő uton, mikor itt egyenesen mehetünk? kérde apá. Már későcskén van, otthon várnak a vacsorával.

A két fiu azonban addig-addig kérte, míg a jó apa végre belé egyezett, hogy ám menjenek a kerülő uton. Meg is indultak s már vagy ötven lépésre haladtak, midőn észre vették, hogy két suhancz közeledik a csacsi felé. Az egyiknek keze kendővel volt bekötve s ebben a kezében nagy csomó csalánt tartott. Ezzel oda lépett a csacsihoz és bedugta a fülébe.

Elek és Andorka apja, mihelyt kitalálta, mire készül a két vásott suhancz, fenyegetőleg föl emelte botját és oda szaladt; de már későn. A két fiu kaczagva elszaladt, a szegény csacsi pedig, mihelyt fülében a csalán csipését érezte, fájdalmasan fölfordított és rémülten futni kezdett. Az ordításra Zsuzsa asszony, hátán nagy csomó száraz gallyal, elő sietett az erdőből s látta már messziről, hogy a csacsi veszetten fut és rázza a fejét, amivel persze csak azt érte el szegény állatja, hogy a csalán még inkább csipte. Zsuzsa asszony ledobta a fát, szaladt a csacsi után, hivatgatva; de a csacsi ez egyszer nem hallgatott rá. A meggyötrött állat nem tudta: micsoda veszedelem érte oly hirtelen s talán azt hitte, hogy ha fut, megszabadul az ellenségtől, mely fülét mardossa.

- Szegény asszony! szólt a kis fiuk apja. Lássátok, fiaim, milyen gonosz tettet miveltek azok a gaz ficzkók!

S az apa is, meg Elek és Andorka is szaladni kezdtek, hogy Zsuzsa asszonynak segítsenek a csacsit elfogni. Elek és Andorka roppantul megharagudtak a két gonosz suhanczra.

- Ha megtalálnám őket, megverném! szólt Andorka vitézül.

- Én meg becsukatnám őket börtönbe, száraz kenyérre és vízre! folytatá Elek.

- Én pedig, szólt közbe az apa, mindenen előtt megmagyaráznám nekik, hogy nemcsak gonoszság, hanem nagyon gyáva tett is, ha valaki mások szenvedésén mulat.

Eközben szaporán haladtak előre s kiértek egy szabad térre, ahol messzire lehetett ellátni; de nem látták sem a csacsit, sem Zsuzsa asszonyt. Amint azonban itt körül nézegettek, megpillantották a kosarakat, melyeket gyors futásában a csacsi lerázott magáról. Az apa össze szedte a kosarakat s elrejtette egy bokorba, nehogy más valaki elvigye; aztán tovább mentek, de mégsem láttak semmit. Eközben már sötétedni is kezdett.

Egyszerre a szemközti erdőből fölhangzott a csacsi rikoltó ordítása.

- Ahá! Már bizonyosan elfogta Zsuzsa asszony, szólt az apa. Most várjunk kissé míg vissza tér, hogy megmutathassuk neki, hol vannak a kosarai.

Egy-két percz múlva azonban az ordítás ismét hallatszott, még pedig ugyan-arról a helyről, aztán még többször, de soha sem közelebből.

- Ez furcsa! szólt az apa. Ott valami történt. Ha oly késő nem volna, oda mennénk. De a mama már nyugtalankodni fog, aztán nem is bírátok már a sok gyalogolást.

- Dehogy nem, apácska! Még bírjuk! szólt Elek. Mamácska pedig nem fog aggódni; tudja, hogy veled vagyunk.

A két fiut nagyon izgatta a kis kaland s ámbár kissé fáradtak voltak, vitézül folytatták a gyalogolást. Körül-belül tíz percz múlva eljutottak az erdőbe s az est-homályban megpillantották a csacsit, amint egy helyben mereven állt. A csalán nem volt már a fülében, szerencsésen kírázta; mikor a közeledőket észre vette, kissé megijedt, de nem futott el.

- Sajátságos! szólt az apa. Mért áll itt? Az ilyen szelid, öreg házi állat többnyire haza megy, ha magára marad is.

Alig végezte szavait, midőn egészen közelről, de a föld alól egy hang megszólalt:

- Segítség! Akárki van itt, az Istenre kérem, segítsen!

- Ez Zsuzsa asszony! Hol van? Mi baja történt?

- Bele estem ide ebbe a mély gödörbe... sötét volt, nem láttam... kificzamodott a fél lábam, nem bírok kivergődni.

Oda siettek s megtalálták a szegény asszonyt egy víz-mosás árkában. Nagy nehezen kisegítették a mélységből. Zsuzsa asszonynak roppant fájdalmat okozott a kificzamodott lába, rálépni sem tudott. Pedig jó messzire voltak a falutól. Fölsegítették a csacsira s aztán lassacskán megindultak haza felé: elől a két gyermek, míg apjuk a csacsit vezette.

Már szakadó éjszaka volt s Elek és Andorka, egymást kézen tartva, vigyázva lépdeltek a göröngyös uton, hallgatva, mit beszél az öreg asszony az ő atyjukkal.

- Ó, kedves tekintetes uram, milyen jó és nemes szívű énhozzám! Az Isten áldja meg érte! Oly ritkán akad az ember ilyen jóságra; olyanok pedig sokan vannak, akik csupa mulatságból kinezni szeretik a szegény embert és állatot. Én meg a szegény öreg csacsim soha sem bántot-

tunk senkit, és mégis üldöznek minket... Mért?... csak azért, mert öregek, gyöngék vagyunk, én is meg a csacsim is. De hát a mi hibánk az? Hiszen mindenki megöregszik s akkor ő reá kerül a sor... ezt köllene mindenkinek meggondolni. Éppen az öreget, gyöngét, szerencsétlent köllene leginkább támogatni, segíteni!

- Igaza van, Zsuzsa asszony, felelt az apa; a jó lelkű emberek úgy is tesznek.

- Igen ám, aki oly nemes szivű, mint tekintetes uram; de ilyen kevés akad. Még a gyermekek is csufolnak, bántanak, pedig tudhatnák, hogy soha sem lesz boldog, aki az öreget, szerencsétlent nem szánja meg.

Szerencse, hogy sötét volt, mert e szavak hallatára Elek és Andorka fülig pirultak; azt hitték, hogy Zsuzsa asszony e szavai ő reájok czéloznak, mivel egyszer vízzel leöntötték a csacsit. De ezt csak rossz lelki-ismeretők sugta, mert a szegény öreg asszony bizony éppen nem ő reájok gondolt, hanem arra a két haszontalan ficzkóra, ki mostani baját okozta.

Tovább haladtak s az apa folyvást barátságosan beszélgetett az öreg asszonnyal, aki így szólt:

- Én öreg és gyöngé vagyok, szegény is vagyok, de mégis iparkodom segíteni azokon, akik nálamnál is rosszabb sorsban vannak. És hiába csufolják az én szegény öreg csacsimat... ő is több jót tett, mint akár hány csufolódó ember. Ő segíti megkeresnem a mindennapi kenyeret nemcsak az én számomra, hanem még egy más valaki számára is... Beszélhetnék róla több esetet, mikor bebizonyította, hogy jobb szive van, mint sok embernek... Egy ilyen csacsi csak oktan állat, ugy-e tekintetes uram? De ha megteszi, amit tehet, az elég. Az én szegény csacsim pedig megtette, dolgozott egész életében s engemet hiven szeret. Most is nem ő mentett-e ki a gödörből? Ha elszalad, talán egy hétig sem vetődik ember arra a vidékre s én ott veszem volna; de ez a hü állat mellettem maradt és ordított, míg végre segítség érkezett. Nem érdemli-e, hogy én is szeressem?

Eljutottak a helyre, hol a kosarak el voltak rejtve; ezeket is felkötötték a türelmes csacsi hátára s aztán tovább ballagva, végre beértek a faluba. Itt az apa haza küldte a két fiút, maga pedig elkísérte Zsuzsa asszonyt egészen hazáig, gondoskodni akarván, hogy a szegény beteg kellő ápolást nyerjen.

Elek és Andorka lélek-szakadva rohantak be a szobába, hogy a mamának elbeszéljék a történeteket; egyszerre beszélt mind a kettő, egyik elől, másik a végén kezdve a dolgot, úgy, hogy mamácskának nagy fáradságába került, míg végre megértette, hogy tulajdonképen mi történt. Nem sokára haza érkezett apa is, miután néhány jó szomszédot oda hívott Zsuzsa asszony ápolására; saját kocsiját pedig beküldte a szomszéd városkába orvosért.

- De adtál-e egy kis pénzt a szegény asszonynak? kérde a jó mama; szüksége lesz orvosságra s talán nincs miből vennie.

- Akartam neki adni, de nem fogadta el. Azt mondta, hogy még van annyija, amennyire most szüksége van. Látom: jóra való, szerény asszony, nem akar alamizsnát elfogadni. Hanem jó lesz néha-néha meglátogatni és segíteni valamivel.

A mama mindjárt másnap meg is látogatta s Elek és Andorka szerettek volna vele menni, mert nagyon érdekelte őket az öreg asszony és a jó hü csacsi. De a mama nem vitte őket magával, jól tudván, hogy a gyermek rendesen alkalmatlan a betegnek. Mikor a mama vissza tért, azt a jó hirt hozta, hogy Zsuzsa asszony baja nem veszedelmes; az orvos azt mondta, hogy néhány nap alatt biztosan meggyógyul, csak csöndesen köll feküdni. Persze, a szegény asszonynak ez a néhány nap is sok, mert ez alatt nem kereshet semmit; legnagyobb aggodalma pedig az, hogy a jó öreg csacsinak ki fogja addig gondját viselni? És éppen most fizetni is köllene a városban a fiúért. A jó mama ajánlott segítséget, de Zsuzsa asszony megköszönte, nem fogad el alamizsnát.

Elek és Andorka kíváncsian kérdezték, micsoda fiut emlegetett Zsuzsa asszony? Hiszen nincsenek gyermekei. De erre a kérdésre nem kaptak választ, mert az öreg asszony maga is csak annyit mondott, hogy talán egyszer elbeszéli ennek a történetét.

- Valami módot mégis köll keresnünk, hogy segítsünk a szegény asszonyon, szólt az apa. Pénzt nem akar elfogadni, tehát mást fogunk kigondolni. Mivel legnagyobb gondot okoz neki az ő hü öreg csacsija, talán jó volna, ha erről gondoskodnánk betegsége alatt.

- Igen, de mit mondjunk neki, hogy mért hozzuk el a csacsit? szólt a mama.

- Azt mondjuk, hogy bérbe vesszük egy hétre.

- Minek?

- Elek és Andorka számára, hogy nagyobb sétákat tehessenek az erdőbe.

- Ó, ez pompás lesz! kiáltott a két fiu tapsolva.

Nyakába ugrottak az apának s össze csókolták a pompás gondolatért; az apa pedig mosolygva mondá:

- Igen ám, de csak akkor lesz ilyen kirándulás, ha jól megtanuljátok a leczkét és jól viselitek magatokat.

- Jók leszünk mindig, apácska.

- Aztán még egy másik baj is van... gondoljátok meg: nem fogjátok szégyelni, ha e borzas, öreg, csunya csacsin kell végig mennetek a falun?

Erről bizony megfélekedtek. Csak arra gondoltak, mily pompás lesz a mezőn nyargalászni; de a falun keresztül, hol mindenki csufolja a borzas csacsit... az már kissé bajosabb.

- Az igaz, hogy nagyon csunya... borzas... piszkos... szólt Andorka habozva.

- Megcsufolnak, ha ráülünk, jegyzé meg Elek.

- No's, fontoljátok meg, szólt az apa. Arról van szó, hogy jó tettet vigyünk végbe s e mellett ti még mulatságot is nyertek. Gondoljátok meg, érdemes-e ezért megnyugodni a csacsi csunyaságában.

- Érdemes bizony! szólt Elek elszántan. Ha nevetnek rajtunk, tessék! Mi azért mégis jól fogunk mulatni.

- Aztán lehet is valami kendővel befödni a csacsit, szólt Andorka.

- Arról majd én gondoskodom, szólt az apa, örülve a gyermekek elhatározásán.

- Egy szép szőnyeget boritunk a csacsi hátára s úgy ültök majd reá.

Ebben mindnyájan megnyugodtak. Zsuzsa asszony örömmel fogadta, hogy az ő jó csacsiját oly emberek veszik magukhoz, akiknek jóságáról már meggyőződött s akik nemcsak fizetnek ezért, hanem bizonyosan jól is fognak bánni a szegény állattal.

Másnap reggelre volt kitűzve az első kirándulás. Az apa a reggelinél tudtára adta a két fiúnak, hogy a nagy erdőbe fognak menni. A fiúk örültek, de kissé még is megzavarta őket a gondolat, hogy azon a piszkos, borzas csacsin végig menjenek a falun. De végre is már bele nyugodtak: nem bánják, ha csufolni fogja is őket a falusi gyermek-sereg; annál kellemesebb lesz majd a szamaragolás künn a szabadban.

- Induljunk fiúk! szólt az apa végre.

Kimentek a ház elé s ott állt a csacsi... de Ede és Andorka bámulva néztek hol egymásra, hol a csacsira. Hiszen ez nem az a csuf, borzas, piszkos állat... ez egy igen tisztességes csacsi, szép, sima szőrű s az a tarka szőnyeg oly pompásan illik a hátára... És mégis, ez a Zsuzsa asszony csacsija; meg lehet ismerni barátságos pofájáról. De hát, hogy is lett belőle ilyen szép állat?

- A tisztítással, szólt az apa. Zsuzsa asszony bizony nem ért rá, hogy sokat kefélgesse, neki nem parádéra kellett a csacsi; elhordozta a terhet borzasan, piszkosan is. De én tegnap óta több ízben megvakartattam, megkeféltettem s látjátok, milyen csinos lett. Most induljunk!

Az apa fölsegítette Eleket a csacsira s előre ültette, majd Elek mögé a kis Andort, aztán így szólt:

- Elek, ülj erősen! Te pedig Andorka kapaszkodjál Elekbe!

Az ám, csak hogy ez nem volt könnyű dolog, Andorka úgy bele kapaszkodott Elekbe, hogy mindketten lepottyantak volna a földre, ha szerencsére az apa nem áll közel s meg nem kapja őket. Szemközt a szomszéd házból két fiu nézte őket s nagyot nevetett az ügyetlen lovasokon. Andorka boszankodott s azt mondta, hogy Elek nem tud jól megülni elől, Elek meg azt állítá, hogy Andorka annyira reá nehezedett, hogy nem lehet elbirni.

Az apa csöndet parancsolt s aztán csak Eleket egymagát ültette föl, elhatározván, hogy a fiúk fölváltva üljenek a csacsi hátára, mindketten egyszerre pedig majd csak akkor, ha már kissé bele tanultak. Így aztán megindultak: az apa egyik kezében a kantárt fogva, a másikkal Andorkát vezetve. Mikor a szabadba értek, Andorka ült föl a csacsira és így fölváltva, míg végre megelégtéltek s leszálltak virágot szedni, pillangót fogni, mialatt a csacsi csöndeskén legelészett.

Alig három vagy négy kirándulás után a két fiu már pompásan meg tudta ülni a szamarat s most már mind a ketten egyszerre ültek föl minden baj nélkül. De ha a fiúk ügyesek voltak, az is bizonyos, hogy nagy érdeme volt a csacsinak is a jó mulatságban. Oly vigyázva, oly szeliden ballagott, mint ha tudta volna, hogy két gyöngye gyermeket visz; a legkisebb intésre megállapodott, sőt azt lehetett volna hinni, hogy érti a beszédet is; mert ha a kis Andorka kissé gyorsabb menet-közben megijedt és fölkiáltott, a csacsi rögtön meglassítá lépteit. Ez meglepte még a két gyermeket is és százféle kérdést intéztek az apához, hogy a csacsi mit gondol stb. Az apa persze azt nem tudhatta, hogy a csacsi mit gondol; de az világosan látszott, hogy a csacsi általában, de Zsuzsa asszony csacsija különösen igen türelmes állat, jóságos és okos is.

- Vannak azonban igen csökönyös csacsik is, folytatá az apa; sőt általában azt hiszik, hogy a csökönyösség, lustaság a szamar kiváló tulajdonsága. Meglehet azonban, hogy ez csak onnan ered, mert az ember minden házi-állat között a samárral bánik legrosszabbul. Tudni illik csak nálunk Magyarországon. Már a külföldön, különösen Angliában nagyon megbecsülik s kivált Keleten épp oly szeretetben és gondozásban részesül, mint a ló. Pedig a szent hagyományért is becsületben illenék tartanunk a derék csacsit, mert valamelyik őse volt az, aki a szent családot a hátán hozta ki Egyiptomból. Ime, Zsuzsa asszony jól bánt a szegény állattal s a csacsi szelid, engedelmes; dolgozik egész nap, türelmesen hordja a rá rakott terhet s ha jól bánunk vele, bizonyosan megszeret minket is.

- Ó, mi jól fogunk vele bántani, bizony jól! kiáltá a két fiu.

Hirtelen azonban Andorka elpirult s akadozva kérde:

- És emlékszik a csacsi arra, ami vele történik?

- Nagyon jól. Meglásd, ha holnap azon az uton indulunk meg, amelyen ma jöttünk, nem is kell majd a csacsit vezetni: magától ide talál.

- Ah! kiáltá Andorka egészen megzavarodva.

Az apának ez feltűnt s addig-addig kérdezősködött, míg végre a fiuk megvallották, hogy nem igen régen milyen csinyt követtek el a szegény csacsival. Most persze már nagyon megbánták és Andorka éppen azért szerette volna tudni: vajjon a csacsi emlékszik-e arra, hogy ők ketten akkor az ablakból leöntötték vízzel?

- Ezt valóban rosszul tettétek, szólt az apa. De azt hiszem, hogy az a jó csacsi megbocsát, ha látja, hogy most már szeretitek és jól bántok vele.

A két fiu oda szaladt a csacsihoz, megczirógatta, Andorka egy darabka kenyeret is vett elő a zsebéből, oda nyújtotta neki s így szólt:

- Ugy-e nem haragszol, csacsikám? Lásd, nem fogunk ám többé boszantani, jól fogunk tartani, csak ne haragudjál.

A csacsi persze nem tudott felelni, hanem barátságosan pislogott a fiúkra, úgy hogy ezek megnyugodva tértek vissza atyjukhoz s tudtára adták, hogy a csacsi megbocsátott.

Az apa azután beszélt érdekes dolgokat a számárról: elmondta hogy rokonai a ló, a zebra, melyek igen szép és gyors állatok; déli vidékeken vannak vad szamarak is, és ezek sokkal nagyobbak, fürgébbek is a mi szelidített csacsinknál, kisebb-nagyobb csapatokban élnek együtt és oly sebesen tudnak szaladni, hogy jó paripán is alig lehet őket utól érni.

Egy hétig tartottak ezek a kellemes kirándulások. Elek és Andorka egészen boldogok voltak. Egy napon azonban, midőn haza értek, a mama oly hirrel fogadta őket, hogy hamarjában nem tudták, örüljenek-e vagy busuljanak. Zsuzsa asszony ugyanis már egészen meggyógyult, újból megkezdte vándorlásait a városba, tehát szüksége van a csacsira; el is fog érte jönni még ma este.

Eleinte sehogy sem akart a két fiu bele nyugodni, hogy a csacsitól és a kellemes kirándulásoktól megváljon; de lassacskán mégis belátták, hogy a csacsit vissza kell adni Zsuzsa asszonynak; mert míg nekik kettőjüknek csak mulatságul szolgál, a szegény öreg asszony a jámbor állat segítségével keresi kenyerét, ez hordozza a nehéz kosarakat a városba. Azután meg... végre is övé a csacsi. Tehát nincs más hátra, mint vissza adni.

Este csakugyan eljött Zsuzsa asszony, megköszönte a tapasztalt jóságot s nagyon örült, mikor látta, hogy a hű öreg csacsit a gyermekek annyira megszerették.

- Bizony meg is érdemli, hogy szeressék, szólt Zsuzsa asszony. Szegény vagyok, meg nem válnék tőle, akár milyen kincset igérnének is. Neki köszönhetem, hogy életemben egyszer jót is cselekedhettem, amiből most örömöm van öreg napjaimra.

- Mi volt az? Beszélje el! sürgeték a fiuk.

- Szívesen elmondom, ha a kedves mama megengedi.

A mama nyájasan intett, hogy beszélje el, és Zsuzsa asszony így folytatá:

- Tíz esztendővel ezelőtt történt. Akkor még fiatalabbak voltunk: én is, meg a szamaram is. Persze, én azért öreg voltam már akkor is, de a csacsi alig három éves, virgoncz állat. Gyors léptekkel haladt, jó kedvű volt és ficzkándozott, mint az afféle fiatalok. De a mellett jó és szelid is volt; én magam neveltem, soha sem vertem, nem kinoztam s éppen ezért engedelmes volt, türelmesen hordozta a legnagyobb terheket s elég volt mindig egy-egy szót szólanom, hogy megálljon vagy sebesebben menjen. Az igaz, hogy jól is tartottam s gyakran inkább magam nem ettem, csak hogy neki adhassak egy darabka kenyeret; mert a kenyeret nagyon szereti.

Egy napon tehát, vagyis inkább egy este: igen elkéstünk a városban. Sötét lett, mire haza felé indultunk. Ugyancsak siettünk, mert bizony éhesek voltunk mind a ketten s a csacsi tudta, hogy a napi munka után jó eledel várja az istállóban; oly gyors léptekkel ment, hogy alig birtam követni, főleg mert nagyon sötét is volt. Egyszerre azonban a csacsi megállapodott. Hiába ösztökéltem, nem akart tovább menni. Szólitgattam, biztatgattam, de a máskor oly engedelmes állat csak nem mozdult.

Meg nem foghattam, mi baja történt. Valami van az utban, gondolám. Előre mentem, de hamarjában nem láttam semmit; mivel azonban a csacsi kinyújtott nyakkal szaglálózott a földön, lehajoltam és egy kis csomagot találtam az uton. Nem tudtam, mi lehet; emelgettem, forgattam... s egyszerre gyermek-sírás hallatszott a csomóbul. Az bizony, egy szegény piczike kis gyermek volt, kit szívtelen emberek kitétek az utra, hogy ott nyomorultan elvesszen. De a jó Isten örködött az ártatlan gyermek fölött, a csacsi észre vette a sötétben is, nem lépett reá, hanem figyelmeztetett engemet s én fölvettem és haza vittem.

- És aztán gyermekének fogadta, ugy-e? Ez tehát az a fiu, akit többször emlegetett?

- Igenis, kérem alássan. Megkereszteltettem Jancsi névre s aztán gondoskodtam fölneveléséről. Magamnál nem tarthattam, mert én egész nap távol vagyok a háztól; elvittem tehát a szomszéd városkába egy rokonomhoz, kinek megfizetem a tartást s ki a maga gyermekeivel fölneveli. Vasárnap és ünnepnapon kihozom mindig magamhoz s Jancsika, mondhatom, háladatos gyermek. Ugy szeret, mint édes anyját és szereti a jó csacsit is, melynek köszönheti megmentését. Most már tiz éves, derék fiu, iskolába jár és szorgalmasan tanul.

- De ez igen sokba kerülhet magának, jó Zsuzsa asszony, szólt a mama.

- Bizony kerül valamibe, de hála Istennek, amíg én meg a jó öreg csacsim egészségesek vagyunk, megkeresünk annyit, amennyit Jancsikáért fizetnem köll. Nem sokára elvégzi az elemi iskolát s aztán lakatos mesterséget fog tanulni, mert erre van kedve. Már találtam is egy derék mestert, aki megígérte, hogy magához fogadja. A jó Isten talán engedni fogja megérnem, hogy Jancsikát mint jóra való munkás embert is láthatom s ekkor örömben fognak telni öreg napjaim. Mert nagyon jó fiu ám. Már most is mindig azon töri a fejét, miként segíthetne rajtam? Ha majd egyszer nem bírok már dolgozni, ő lesz az én támaszom... Ebből áll az én kis történetem. Most már tudhatják, kedves ifiuraim, megérdemli-e az én hű, öreg csacsim, hogy annyira szeretem és gondját viselem?

Elek és Andorka meghatottan hallgatták végig Zsuzsa néni elbeszélését, aztán az istállóba szaladtak s még utoljára megsimogatták az öreg csacsit.

- Kedves jó csacsika! szólt Andorka. Te olyan derék állat vagy, szereted a gyermekeket, megmented őket!

Megvendégtették még egyszer mindenféle jóval s aztán bucsut vettek tőle.

De nem bucsuztak el végképen. Ezentul, ha találkoztak vele az utcán, hozzá siettek mint régi jó ismerősök s a csacsi úgy látszék, szintén megismerte őket. A következő vasárnap megismerkedtek Jancsikával is, aki otthon volt nevelő anyját meglátogatni s akit Elek és Andorka már ezelőtt is sokszor láttak, anélkül, hogy figyeltek volna reá.

Jancsika valóban igen derék fiu volt, a gyermekek csakhamar jó barátokká lettek és sok vidám órát töltöttek egymással. Ez idő óta Elek és Andorka óvakodtak attól, hogy valamit a külső látszat után ítéljenek meg; sőt ha szegény öreg embert, vagy akár csak valami beteg állatot is megpillantottak, igyekeztek tőlük telhetőleg segíteni rajta.

Nefelejts.

- Tündér-mese. -

- Nos gyermekek, szólt a mama, menjetek szobátokba a dadával. Majd mond nektek szép meséket. Csak menjetek, menjetek, édeseim!

- Mesét! Ah meséljen Annuska! kiálták a gyermekek, körül ugrándozván a dadát, aki mindannyioknak kedveltje volt.

- Jól van, mesélek, csak jöjjenek utánam a gyermek-szobába.

Aladár, Ada és Olga, a három virgoncz kis testvér, követte Annát. A csinos butorzatú szobába érve, Anna dada ott elhelyezkedett, s a következő mesét mondá erősen figyelő hallgatóságának:

»Hol volt, hol nem volt, de valahol volt egyszer egy kis leány, akit az édes anyja, igen különös asszonyság lévén, elnevezett »Nefelejts«-nek. A kis leány igen jó volt; a szegényen, ahol tehette, segített, a betegnek ételt hordott és ápolt; egy szóval: valódi angyal volt. Szerették is szülei, s mind azok, akik ismerték.

Egy délután kiment a közeli erdőbe virágot szedni, hogy az édes anyját megörvendeztesse. Minél beljebb ment az erdőbe, annál szebb virágot talált. A nap melegen sütött, s csak lassan nyugodott le; a kis leány mind beljebb-beljebb hatolt és már sötétedni kezdett, midőn észre vette, hogy ideje volna haza menni.

Tüstént elindult tehát a haza vezető utat megkeresni. De mennyire meg volt rémülve, midőn ennek nyomára sehoggy sem akadhatott. Mit tegyen? Éjszakára nem maradhat itt, mert édes szülei megijednének, nem tudva, hogy a kisleányuk hová lett.

Már korom-sötét éj volt, midőn nem nagy távolban világot pillantott meg. Megörült, mert azt tudta, hogy ott jó emberek laknak, akik szüleihez ismét vissza fogják vezetni az eltévedt Nefelejtsét. Ah, de mennyire csalódott!

Abban a házikóban, ahonnan a világosságot látta kisugározni, nem lakott más, mint egy gonosz boszorkány, aki a gyermeket: fiút, leányt elrabolta s vitte a saját házába. Itt aztán éles kést vett elő s egy palaczkot, a gyermeket mind rendre megölte, s kiszálló lelköket az üvegben fölfogta, ezt pedig aztán gondosan bedugaszolta. Az így megölt szerencsétleneket aztán eltemette s kevés idő múlva oly virág nőtt sirjokon, amilyent a boszorkány kívánt.

Igy alakított magának olyan virágos kertet, amelyben már 99 különféle virág volt, és szobájában 99 üvegben volt már a kis gyermekek lelke.

Amint az este bekövetkezett, a gonosz boszorka lement a kertjébe.

Mindenik virágon egy kis tündérke ült. Mindeniket megérintette varázs-vesszejével, s a virágtündérkéek hozzá szállottak és azt kérdezték: »Mit parancsolsz?« S aztán a boszorkány mindeniktől kívánhatott valamit minden este, minden kívánsága beteljesült abban a szempillantásban. Eddig a boszorkány egyebet nem kívánt, csak hatalmat és gazdagságot, de ennek aztán bőviben is volt ám!

Az ő házába jutott Nefelejts. A boszorkány a kopogtatásra kilépett az ajtón, s alig rejthetné el örömét, midőn a szép gyermeket meglátta. Szinleg nyájas volt iránta, ágyat vetett neki, jól is tartotta s aztán lefektette. A kicsike elbeszélte neki, mi történt vele; de a boszorkány azt mondta, hogy ma már későn van, nem vezetheti haza, hanem holnap minden bizonnyal meg-

teszi. Nefelejts végre megnyugodott és elaludt. Másnap korán fölkel, s a boszorkány kérte őt: mielőtt haza menne, nézné meg virágos kertecskéjét. A kis leány belé egyezett. Amint ott nézegette a virágokat, megpillantotta az apró tündéreket is, és úgy tetszett neki, mintha ezek integetnének:

»Vigyázz, vigyázz, óvatos légy!«

De Nefelejts nem ügyelt erre, csak tovább gyönyörködött... midőn egyszerre jajkiáltással össze rogyott. A boszorkány gyilkos fegyverét ártatlan szívébe mártá. »A századik!« mondá vigyorgással a vén gonosz és az új palaczkot a többi mellé helyezte el. Aztán eltemeté a halottat és sirja fölött ezt mondá: »Légy Nefelejts«! S amint este pálczájával kezében bement a kertbe, már ott diszlett a kedves kék nefelejts, s rajta ült a tündérke.

Ekkor össze gyűjté a virág-tündéreket.

Először a rózsához szólt: »Adj szépséget!« s a boszorkány a világon a legszebb lett. Aztán a gyöngy-virágot hívta elő. »Adj üdeséget!« A sor most a kaméliára került: »Adj méltóságos alakot!« Aztán az árvalány-hajhoz fordult, mondván: »Adj szép hosszú, szőke haját.« A harang-virágtól csengő hangot kért, a tulipántól pompás köntöst, s mindezen kívánságai teljesültek. Most a Nefelejts-et hívta maga elé.

Halvány tündérke volt az, fehér ruhácskában, kék szárnyakkal, fején kék virág-koronával.

- Adj nekem oly tulajdonságot, hogy soha semmit se feledjek el, szólt a boszorkány.

A tündérke koszorút kötött és a boszorkány fejére tette.

- Mig e koszoru fejedben lesz, ne felejts el semmit! Ne feledd el egy perczre sem, hány gyermeket gyilkoltál meg; lásd őket folyton szemeid előtt és lásd szüleiket is, amint gyermekeik elrablójára a legborzasztóbb átkokat szórják! Ne felejts el semmit és ezen tulajdonságod legyen legnagyobb nyomorod, te gonosz gyilkos! Ezt kívánja Nefelejts!

A boszorkány rémülten akarta fejéről a koszorút levenni, mely az általa megölt, ártatlan gyermekek poraiból nőtt virágokból volt kötve; de a koszoru oda volt tapadva hajához. Rémsületes sikolyokkal rohant a házba, haját tépte, majd ismét kiszaladt, vadul rohant az erdőbe, csak hogy megszabaduljon a meggyilkolt gyermekek és átkot mondó szüleik borzasztó képétől. De ezek elől nem volt menekvés. Nem volt egyéb hátra, mint kérni, könyörögni Nefelejtsnek, vegye le fejéről a koszorút. Kevés gondolkozás után kérte is Nefelejts-et, segítsen rajta; de ez a megszabadulás fejében azt kívánta, hogy ő meg adja vissza valamennyi gyermeknek a lelkét; vezettesse őket vissza szüleikhez láthatatlan szolgálóival, s végre, hagyjon fel örökre a bűvészzel.

Csak nagy nehezen adta rá erre fejét a boszorkány; de akkorák voltak kinjai, hogy végre is belé egyezett.

Mihelyt a reggel fölvirradt, tüstént elő hozá a palaczkokat. A virág-tündéreket utoljára hívta össze pálczája segítségével.

Azután kioldá az üvegeket s a fogoly lelkek örömmel surrantak ki az üvegből, mindenik saját gazdáját keresvén föl.

A virágok e perczben mind gyermekké változtak át, és pedig 50 leány és 50 fiu volt. Miután így megszabadulva állottak megmentőjük, Nefelejts előtt: első dolguk volt ennek hálát adni.

Azután a boszorkány fejéről vette le Nefelejts az átkos koszorút, amivel ez egyuttal bűvös hatalmától is megszabadult. Láthatatlan szolgálit még csak egyszer használhatta, és pedig arra, hogy mindenik gyermeket rég kesergő szüleikhez vissza vezettesse velök.

Leirhatatlan volt az öröm Nefelejtsék házában, amint a kedves, megsiratott gyermek haza érkezett. Anyja, apja ezerszer megölelték, megcsókolták. Hű dajkája is kitárt karokkal fogadta; még a vén, hű házi eb, Labancz is örvendetes csaholást hallatott. Nefelejtsnek el köllött beszélne, mi történt vele távolléte alatt s ezután boldogul élt jó szüleivel.«

* * *

Ez volt a dajka meséje. Aladár, Ada és Olga össze-vissza csókolgatták a kedves dadát, amért nekik olyan szépet mondott el; s hogy máskor is mulattassa őket esténként, azért minden makranczoskodás nélkül, ami bizony máskor a kicsikéken nem ritkán esett meg, lefeküdtek, hogy álmodjanak az éjen át apró ágyacskáikban szépeket a kis »Nefelejts«-ről.

Az ellenségek.

- Beszélyke. -

Még a nyáron, az aratás szép idejében kezdődött a boszus ellenségeskedés, melynek történetét most elmondani akarom. Az ellenségek nem valami hatalmas királyok voltak ám, sem hős hadvezérek, hanem egyszerű gyermekek, akik még csak azután tudták meg, milyen gonosz dolgot miveltek, mikor szivőkben a szeretet helyett gyűlölködést tápláltak.

Szorgos munka ideje volt, künn a mezőn az aratók, marok-szedők szaporán dolgoztak, hogy a buzát betakarítsák. Kasza, sarló vigan csengett, a munkások dalolgattak is hozzá s mindenki vidámnak és boldognak látszott. Csak egy szegényes öltözetű fiu ült unott arccal egy fa alatt s közönyösen nézte a munkásokat. Közelében néhány juhocska legelészett, nyilván ezekre köllött vigyázni, ami ugyan nem nagy munka volt, mert a juhocskák békésen tépegették a füvecskét s miattok Gyurka - ez volt a fiu neve - bizony elmehetett volna oda a többi fiuk közé, kik a már learatott mezőn az elmaradt kalászokat böngészgették. De Gyurkának eszébe sem jutott, hogy oda menjen.

- Ugyan minek? gondolá magában. Az öreg András gazda szeretné ugyan, ha vinnék neki egy jó csomó teli kalászt... de azért nem fogna velem jobban bánni; aztán meg ott látom a gazdag Szekeres gazda két fiát, Pistát és Laczit: ezek bizonyosan csak mulatságból gyűjtik a kalászt s csufolnának, elüznének, ha közéjük mennék. Szégyelnének együtt mulatni a rongyos, árva Gyurkával.

Ebben bizony körül-belül igaza volt. Gyurka árvaságra jutott, az öreg András gazda csak kegyelemből tartogatta s arra használta, hogy juhokat őriztetett vele. András gazda örökké haragos, indulatos ember lévén, szegény Gyurka sokszor megkóstolta a somfa-botot; ezért Gyurka is mindig haragos képpel járt-kelt s bizony nem volt csoda, ha a falubeli gyermekek nem szívesen játszottak vele. Ezért aztán úgy állott boszut, hogy akit hol lehetett: boszantott, bántott s nem sokára ellensége volt mindenkinek, úgy, hogy végre ráfogtak minden gonosz csinyt, melynek elkövetőjét hamarjában nem tudták fölfedezni.

Most is ott ült tehát és titkon irigykedett a többi fiura, kik vigan futkostak a tarlón s éppen Gyurka közelébe hordták össze a kalászokat, melyeket gyűjtöttek. Legnagyobb csomója volt a Szekeres gazda két fiának, Pistának és Laczinak. Ügyes, ürge ficzkó volt mind a kettő s mind-untalan hoztak egy-egy teli marokkal a csomóhoz. Egy izben Pista, amint ismét oda jött, jókedvűen kiáltott Gyurka felé:

- Mit busulsz Gyuri?

- Mi közöd hozzá? felelt Gyurka daczosan.

- Semmi, az igaz, szólt ismét Pista, ki jó szivű fiu volt. De te is okosabban tennéd, ha kalászt gyűjtenél. Ha estére jókora csomót vinnél haza, Ambrus gazda nem haragudna meg.

- Ne legyen rá gondod!

- Nincs is.

Pista nevetve távozott. Gyurka pedig boszusan kapott föl egy jókora rögöt és utána dobta, de nem találta el. Aztán fölkerekedett, hogy szét szaladt juhocskáit össze terelje s végre ismét vissza tért régi helyére, éppen mikor Pista és Laczi is oda értek, hogy össze szedjék gyűjtött kalászaikat és haza vigyék.

- Nini! Mi ez? kiáltá Laczi, egészen elvörösödve haragjában. A mi csomónknak nagyobb része eltűnt! Valaki ellopta!

- Az ám! Csakugyan; szólt Pista bámulva. Vajjon ki tehette?

- Ki? Csak aki itt közel járt. Más pedig nem járt közel, csupán Gyurka. Most is ott áll még a fa alatt.

- De ha ő lopta volna el, akkor már elszaladt volna, jegyzé meg Pista.

- Bizonyosan elrejtette valahová a bokrok közé s éppen azért nem szaladt el, hogy gyanunk ne legyen rá. De majd megtudom én mindjárt!

Laczi bátor és indulatos fiú volt, rögtön oda szaladt tehát Gyurkához s fenyegető hangon mondá:

- Hallod-e, a mi kalász-csomónk nagyobb része hiányzik!

- Igen? Hát aztán? Mi közöm hozzá? szólt Gyurka nevetve.

- Mi? Hát az, hogy rögtön add vissza!

- Én adjam vissza?

- Igen, te; mert te loptad el!

- Az nem igaz, felelt Gyurka röviden.

- Ó, hiába tagadod; csak te voltál itt közel s bizonyosan azt hitted, hogy majd szépen haza viszed, amit mi gyűjtöttünk. De már abból semmi sem lesz! Rögtön add elő, mert különben...

- No's, különben?

Gyurka is, Laczi is fenyegető állást foglalt s egy percczel később már javában dulakodtak. Pista természetesen testvére segítségére sietett s olyan zene-bona támadt, hogy a mezőről a munkások mind össze futottak.

- Mi az? Mi baj, fiúk? kérdék többen.

A fiúk még jó ideig dulakodtak s az aratók csak nagy bajjal tudták őket szét választani.

- No most beszéljetek, mért kaptatok hajba egymással? szólt egy öreg munkás.

Laczi elmondta, hogy az ő kalászukat valaki ellopta, ez a valaki pedig nem lehet más, csak Gyurka, mert ő volt itt közel. Követelik tehát, hogy adja vissza.

- De már mondtam, hogy semmit sem tudok az egésze! kiáltá Gyurka dühösen.

- Elrejtetted s azt hiszed, hogy meg nem találjuk! felelt Laczi épp oly mérgesen. De azért is megkeressük. Messze nem vihetted, itt lesz valahol a bokrok közt. Megállj csak!

Azonnal többen megindultak s buzgón keresgéltek a bokrok között. Alig telt belé néhány perc, Laczi diadalmasan fölkiáltott:

- Megvan! Itt van! Mondtam ugy-é, hogy megtaláljuk!

Most már senki sem kételkedett többé, hogy csakugyan Gyurka a tolvaj. Hiába mondtá, hogy ő nem lopta és nem rejtette el, szavának senki sem adott hitelt, mert már szokva voltak hozzá, hogy ő mindig szeret bajt és kárt okozni másoknak. Pista és Laczi vissza kapták kalászaikat, Gyurkának pedig mindjárt tudtára adták, hogy e gonosz tettét jelenteni fogják András gazdának.

Laczi maga vállalkozott, hogy elmegy András gazdához. Pista többször csitította ugyan bátyját, hogy hagyják abba a dolgot, hiszen megkerült a kalász-csomó, nem lesz semmi hasznuk

abból, ha Gyurka büntetést kap; de Laczi harag-tartó fiú volt s annál inkább akart boszút állani, mert az imént dulakodás közben néhány kemény ütéssel kapott Gyurkától, úgy hogy szinte kék lett az egész arcza. Este tehát, mielőtt megvacsorált, fölkerekedett, hogy András gazdához menjen.

Gyurka ezalatt már szintén haza tért, de őt nem várta kész vacsora. Künn ült a ház előtti padon és türelmesen várta, míg beszólítják és adnak neki valamit. Egyszerre ott termett előtte Laczi és gunyos kár-örömmel kérdé:

- András gazda itthon van, ugy-e?

- Mi dolgod vele?

- Majd megtudod mindjárt, hahaha! Majd megtanít tégedet arra, milyen jutalmat érdemel a tolvaj!

- Azt nem fogod neki megmondani, mert az hazugság! kiáltott Gyurka indulatosan.

Oda benn azonban András gazda meghallotta a hangos szóváltást és rögtön künn termett. Gyurka látta, hogy a mai napra vége a vacsorának. Laczi néhány szóval elmondta panaszát s hiába állította Gyurka, hogy az egész nem igaz: András gazda inkább hitt a panasznak s rögtön keményen megfenyítette s tudtára adta, hogy vacsorát sem kap. Laczi diadalmas kár-örömmel távozott, Gyurka pedig éhesen, elkeseredve ment fekvő-helyére s erősen megfogadta, hogy boszút fog állani a két testvéren, kik miatt ártatlanul köll szenvednie.

E naptól fogva Gyurka s a két testvér dühös ellenségek gyanánt pillantottak egymásra, valahányszor találkoztak, s csak azt lesték, hogy egymásnak minél nagyobb bosszúságot okozzanak, nem sejtve, hogy ily gonosz érzelmekkel mily szerencsétlenné teszik saját magukat!

Nem sokára az egész szomszédság tudta, mily keserű ellenségeskedés uralkodik a gyermekek között. Csak hogy ebből megint Gyurkának lett kára, mert mindenki elhitte, hogy ő meg akarta lopni a két testvért s ezért csufolták, bántották mind-untalan. Gyurka azzal állt boszút, hogy valahányszor találkozott ellenségeivel, köveket dobált rájuk, sokszor pedig birokra kerültek s úgy eltépázták egymást, hogy mindnyájan majdnem sirva mentek haza.

Néha-néha eszébe jutott a két testvérnél, hogy tulajdonképpen nem is érdemes ily háboruszkodást véghez vinni néhány maroknyi kalászáért, mely még vissza is került. Aztán Gyurka folyton azt állítja, hogy nem ő vitte el; pedig most már nincs oka tagadni, mert a büntetést már megszenvedte. Valahányszor erről beszélgettek, mindig ilyformán végeztek:

- No bizony! Akár tette, akár nem: most már nem lehet változtatni a dolgon. Csak nem fogunk talán bocsánatot kérni tőle, hogy miattunk kapott büntetést?

- Még csak az köllene! Aztán kérdés is, vajjon igazán nem ő tette-e? Előbb tudnunk köllene, ki volt a tolvaj? Az ő dolga, kutassa ki. Mi bizony nem törődünk többé vele és ha ő bánt minket, kétszeresen vissza fizetjük.

Meg is tették, amit ígértek, s Gyurkának valóban sok keserves napja volt, mióta ez a háborúság kitört. Nem volt egyetlen egy jó pajtása sem... csak egy csonka szárnyu szajkója, melyet az erdőben fogott s megszelídített. De ezt a kedves játszótársát is szerencsétlen sors érte; egy napon, midőn a madár a szobában ugrándozott, véletlenül András gazda lába elé tévedt s ez úgy ráhágott, hogy a szegény szajkó nyomban halva terült el a földön.

Gyurka kétségbe volt esve, maga András gazda is sajnálta a dolgot s erősítette, hogy nem szándékosan ölte meg a madárkát; de sirás és sajnálkozás már vissza nem adhatta a szajkó életét. Szegény Gyurka elvesztette kedves pajtását, akivel üres óráiban ártatlanul elmulatott.

Végre azonban ebbe is bele köllött nyugodnia. A napok multak, a nyárnak vége lett és beköszönt a hideg ősz. Ekkor Gyurkának minden nap ki köllött menni az erdőre és száraz galyat szedni tűzre-valónak. Hátán nagy teherrel ballagott esténként haza felé.

Egy este, amint ismét haza felé ment s nagyon elfáradt a nehéz teher alatt, egy pillanatra megállapodott, hogy pihenjen. Éppen egy rácsos kerítés mellett állt: ama ház kertje mellett, melyben Pista és Laczi laktak. És amint a kerítésen benézett, gyönyörködve állt meg és bámult befelé.

Pista és Laczi ott voltak a kertben egy kicsike fa-házikó mellett. Ez a házikó pedig egy kedves kis mókus lakása volt, a két testvér szelid mókusáé, melyet éppen most etettek és dédelgettek. Oly szelid, oly kedves volt a kis állat, hogy kísérletet sem tett a szökésre; engedte magát simogatni s a két testvér nagy örömmel játszott vele.

Gyurka szemei könnybe lábadtak; eszébe jutott, hogy neki is volt egy kedves játszótárs, mely épp oly szelid volt, épp oly gyönyörűséget okozott neki, mint ez a mókuska az ő ellenségeinek. De azért nem lepte meg a szívét az irigység érzete, csak gyönyörködött ő is a mókuska tréfás ficzkándozásain. Egyszerre azonban Laczi fölpillantott és észre vette Gyurkát.

- Nézd csak, Pista!... ott áll Gyuri és ide bámul.

- Hadd bámuljon, felelé Pista.

- De én nem akarom! szólt Laczi haragosan s oda kiáltott Gyurka felé: No's, mit állsz itt, mit bámulsz? Menj tovább!

- Majd ha nekem tetszik, felelt Gyurka daczosan.

- Távozzál rögtön, mondom!

- Nem távozom, én pedig azt mondom.

- Majd meglátjuk, szólt Laczi, fölugrott s a kert-ajtón át egy pillanat alatt ott termett Gyurka előtt.

- Ugy-é, szeretnéd ellopni a mókusunkat is? szólt aztán fenyegető hangon.

E sértő gyanúsítás roppant haragra lobbantá Gyurkát s szintén fenyegető hangon felelé:

- Nem, nem fogom ellopni, hanem megölöm, ha kezembe kapom.

Ezt meghallotta Pista is, aki benn maradt a kertben. De már erre a fenyegetésre ő is elő rohant s olyan dulakodás támadt a három fiu közt, mely minden eddigit fölül haladott. Végre is Gyurkának köllött engedni; sötét boszu gondolataival eltelve távozott, a két testvér pedig vissza tért a kertbe a mókuskához.

- Vigyáznunk kell, szólt Laczi, mert ez a gonosz Gyuri igazán képes ám megtenni azt, amivel fenyegetőzött.

- Ó dehogy! Hogyan férne hozzá a mókuskánkhoz? Még ha a kertbe be is tudna mászni, a mókuskát kezébe nem kaphatja. Jó erős ám ez a házikó, nem lehet feltörni, az ajtóra pedig lakatot teszünk s mától fogva éjszakára mindig gondosan becsukjuk.

- Igazad van, így jó lesz.

Meg is tettek mindent úgy, amint kitervezték s nyugodtan tértek aludni. Nem is történt ez éjjel semmi baj, a következő napokban sem.

Pista és Laczi már jóformán el is felejtették előbbi aggodalmukat, nem gondolták, hogy a veszedelem olyan alakban érheti a mókuskát, hogy semmiféle lakat sem mentheti és óvhatja meg.

Több nap mult el az ellenségek utolsó csatája óta, kemény hideg kezdett uralkodni s Pista és Laczi, hogy a mókus ne fázzék, házacskáját befödtek és körül rakták szalmával, nem sejtve, hogy ez lesz halála a mókusnak.

Egy este volt. Már későre járt az idő. Mindenki mélyen aludt a faluban. Csak a bakter czammogott nagy-álmosan erre-arra. Egyszerre gyanus füst-felleg, majd jókora láng-oszlop emelkedett fölfelé egyik ház mögött.

- Tűz van, tűz van! kiáltá a bakter és erősen zörgetett éppen ama szoba ablakán, amelyben Pista és Laczi háltak. Keljenek föl! Nyissák ki a kaput! Hamar! Tűz van!

A két testvér és szüleik, meg a szomszéd házak lakosai is rémülten ugráltak föl s vödrökkel szaladtak vízért, aztán a tűzhöz. Pista és Laczi is rögtön talpon voltak. Kiérve az udvarra, nézték, hol van a tűz. Majd kövé váltak rémületökben... a kertben a kis mókus házacskája égett lobogó lánggal!

A segítségre siető emberek kevés fáradsággal kioltották a tüzet, más épület nem volt közel s így nagyobb veszedelem nem történt. Az emberek megnyugodva tértek haza; csak Pista és Laczi rohantak sirva az össze égett mókus-házhoz. Szétbontották a füstölgő deszkákat s megtalálták kedves mókuskájokat... össze perzselve, meghalva!

Egy ideig nem is tudtak egyébre gondolni, mint hogy sirassák elvesztett kedves evetkéjüket; de aztán Pista egyszerre megszólalt:

- Ki tehette ezt? Ki volt a gyújtogató?

- Gyurka tette! Ő fenyegetőzött, hogy megöli mókuskánkat!

- Ugy van! Gyurka a gyújtogató!

Mentek is rögtön atyjukhoz és közölték vele gyanujokat; de az öreg gazda szigorúan mondá:

- Hallgassatok! Hallottam, hogy ellenségeskedésben vagytok azzal a fiuval; most persze szeretnétek ráfogni, hogy gyújtogató. Tudjátok-é, hogy pusztá gyanura nem szabad ilyen súlyos vádat emelni? Bizonyosan magatok okoztatok a bajt: este gyertyával mentetek a mókushoz, hogy enni adjatok neki s onnan eredt a baleset.

A derék Szekeres gazda, habár nem tartotta éppen lehetetlennek, hogy csakugyan Gyurka követte el a csinyt: nem akarta pusztá gyanura vádolni a szegény fiut. A kár végre is nem volt valami nagy és nem sokára Pista is, Laczi is megvigasztalódtak, találtak más játékot s jóformán elfeledték az egész mókus-szerencsétlenséget.

De volt valaki, aki nem feledte el, aki sokszor rémülten fölriadt éjjel álmából, mert szörnyű dolgokat álmodott... s ez Gyurka volt. Igen, nem volt nyugodalma sem éjjel, sem nappal; örökké kinozta lelki-ismerete, mert ellenségei jól gyanították: Gyurka volt a bűnös! Ő okozta amaz éjjel a szegény mókuska halálát, hogy boszut álljon ellenségein.

Szegény tudatlan fiu! Azt hitte, nagyon boldog lesz, ha egyszer boszuját töltheti azokon, kik őt ok nélkül vádolták s büntetést vontak reá, mikor ártatlan volt. Ő szenvedett s azt hitte, örömet fog érezni, ha ellenségeinek fájdalmat okoz. De mennyire csalódott! Öröm helyett szégyent és megbánást érzett; érezte, hogy gonoszat cselekedett s hogy büntetést érdemelne éppen most; mikor büntetlen maradt. Ha eszébe jutott, hogy egy ártatlan kis állatnak okozott kinos halált, könybe lábadtak szemei s gyakran már-már elindult, hogy Szekeres gazdának mindent megvalljon; de mindig cserben hagyta bátorsága. Félénken kerülte Pistát és Laczit, nem mert a szemük közé sem nézni. Az előtt jobbnak érezte magát, mint ellenségei; most, mióta boszuját kitöltötte, szerencsétlen volt és sehol sem talált nyugtot lelki-ismeretének fordulásai elől.

Több hét mult el ily módon s beköszönt a fagyos, zuzmarás tél is. Magas hó borította a földet; folyó, patak keményen befagyott, nagy öröme a vig gyermek-seregnek, mely a csuszkálás-ban, korcsolyázásban pompás mulatságot talált.

Egy délután, verőfényes hideg időben, Pista és Laczi is elindultak, hogy többi pajtásaikkal mulassanak. Amint kiléptek házuk kapuján, kicsike testvérük, Tónika utánuk szaladt.

- Én is veletek megyek! Én is!

A fiúk tudták ugyan, hogy szüleik megtiltották a kis Tóninak az ilyen kirándulást, mert nem való az ilyen kis fiúnak a csuszós, fagyos utakon sétálni; könnyen elsiklik, elesik, megüti magát. De Pista és Laczi nem igen gondoltak erre s engedték, hogy Tónika, amennyire csak kis lábai bírták, utánok szaladjon. Persze, minél tovább mentek, annál messzebb maradt el a fiucska, ki az ut közepén haladva, sokszor el-elbukott s mulatságát lelte abban, hogy a hóban hempereg.

Még ki sem értek a faluból, midőn az utcasarkon találkoztak Gyurkával, ki nagy csomó száraz gallyal az erdőből volt haza-térőben. A két testvér, mint rendesen, most is gunyos kiáltásokkal akarta köszönteni a régi ellenséget; de Gyurka, amint nem igen messzire a kis Tónit megpillantá, hirtelen oda kiáltott feléjük:

- Vigyázzatok a kis fiura! Egy szánt elragadtak a lovak!... Itt jön ni... mindjárt elgázolja Tónit.

A fiúk azonban alig figyeltek arra, mit mond Gyurka s tovább mentek; csak a következő pillanatban, midőn a megvadult lovak már elnyargaltak mellettök, akkor látták a veszedelmet. Tónika is látta s gyorsan le akart térti az utról, de sietségében megcsuszott és sirva, rémülten terült el az ut közepén. A lovak már csak néhány lépésnyire voltak...

Pista és Laczi kétségbe esetten fölkiáltottak s rohantak vissza felé, de távolabb voltak, hogy sem a megvadult lovakat megelőzhették volna. Gyurka közelebb volt a kis fiuhoz s Pista lelkendezve kiáltá:

- Az Istenért, Gyuri! Mentsd meg kis öcsénket!

Gyurka nem is várta a kérést, hanem gyorsan ledobta hátáról a terhet s Tónika mellé ugrott. Eszébe sem jutott, hogy maga is veszedelemben rohan, fölkapta a kis fiut s izmos kézzel félre dobta az utból... de ő maga már nem ugorhatott vissza. A lovak elgázolták s midőn a szán eltűnt, Tónika sértetlenül állt az utca szélén, de Gyurka több sebből vérezve, ájultan hevert a hóban.

Az öreg Szekeres gazda éppen a pillanatban lépett háza kapuja elé, ő látta az egész baleset lefolyását. Oda sietett s nem vesztegette azzal az időt, hogy fiait pirongassa gondatlanságukért, hanem fölkapta Gyurkát s bevitte saját lakásába, lefektette és gondosan bekötözte sebeit. Jó ideig tartott, míg Gyurka végre vissza nyerte eszméletét s bágyadtan, csodálkozva nézett körül, nem tudván, miféle idegen helyre jutott.

- Légy nyugodt, fiam, szólt Szekeres gazda; nálam vagy, ápolni fogunk gondosan s hálásak leszünk, hogy megmentetted kis fiam életét. Bizony, majd neked magadnak került életedbe, te jó fiu.

- Ó... az nem tesz semmit, szólt Gyurka alig hallhatólag... legalább kis részben jóvá tettem hibámat.

Szekeres gazda szerette volna tudni, micsoda hibát emleget Gyurka; de nem akarta a beteget faggatni. Azonban Gyurkának nem volt többé nyugta s néhány nappal később maga beszélte el, hogy mivel Laczi és Pista őt ártatlanul vádolták és üldözték, ő boszúból folygyuttotta a mókuska házáat. De azóta, ó!... olyan szerencsétlennek érezte magát! Szekeres gazda jól látta, hogy a szegény árva fiu őszintén beszél.

Mindenek előtt tehát arra törekedett, hogy azt a rejtélyes kalász-lopást földerítse. Csakhamar ki is sütötte, hogy valóban nem Gyurka, hanem a Bangó Peti volt a tolvaj, ki ügyesen elillant, mikor másokat közeledni látott.

Mikor Pista és Laczi ezt megtudták, könnyezve léptek a beteg Gyurkához.

- Ó Gyuri! Meg fogsz-é nekünk bocsátani, hogy annyit kellett miattunk ártatlanul szenvedned?

- Hiszen az semmi... De ti... ti megbocsáthatjátok-é nekem, hogy oly gonosz tettel álltam boszut! szólt Gyurka.

- Ne beszéljünk többet erről, mondá Pista. Eddig ellenségek voltunk s ez csak bajt szerzett mind-háromunknak. Ezentul legyünk jó barátok, így bizonynal boldogabbak leszünk.

- Ugy van, szólt közbe Szekeres gazda; de nem csak jó barátok, hanem testvérek lesztek. Gyurka megmentette Tóni életét s ezt azzal háláljuk meg, hogy nem csak a multakért bocsátunk meg neki, hanem magunkhoz is fogadjuk. Nem lesz többé árva, nem megy vissza András gazdához.

Ugy történt. És azóta mindnyájan boldogan élnek.

Két tűz között.

- Elbeszélés. -

Berczi urfi nagyon derék gyerek volt: vidám, jó szívű; de hosszabb ideig köllött együtt lenni vele, jól kellett őt ismerni, hogy valaki megszerethesse. Hogy mindjárt megmondjam az igazat: Berczi barátunk kissé szenvedélyes, indulatos természetű volt s nagyon is hirtelen kezű. Midőn pajtásai között legvigabban mulatott: egyetlen szóra, a legártatlanabb megjegyzésre rögtön fellobbant, mint a puskapor. Mindjárt sértve érezte magát s ilyenkor aztán nehéz volt vele boldogulni, még nehezebb a barátságot helyre állítani.

Ha ő sértett meg mást, kész volt rögtön felejteni mindent; például: ha jól nyakon ütötte valamelyik pajtását, a következő perczben már alig emlékezett rá. De ha megfordítva, ő kapott egy kis nyaklevest: ezt aztán nem felejtette el, hanem boszut esküdött s napokig, sőt hetekig is tartott haragja mind addig, míg vissza nem fizette a kölcsönt. Effélékkel Berczi barátunk semmikép sem akart adós maradni. Hogy ő kapja az utolsó ütest, azt a fél-világért sem tűrte volna el. Egyszer Aladár, a szomszéd birtokos fia, hátba ütötte egy nagy almával s elszaladt. Berczi szépen fölemelte az almát, zsebre dugta s három hétig hordozta magával, mert Aladár, jól ismervén pajtását, gondosan kitért az utjából; de Berczi végre mégis megleste, még pedig éppen mikor Aladár egy forró nyári napon gyanutlanul fürdött a patakban. Ott aztán Berczi úgy hátba vágta az almával, hogy egy hétig meglátszott a kék folt utána.

- Igy ni! Te kaptad az utolsó ütest, most megint lehetünk jó pajtások, mondá.

Számtalan ilyen csinyt beszélhetnék el róla, de ennyi elég, hogy megtudjuk, milyen fajta vitéz volt Berczi barátunk, aki egyéb-íránt a legboldogabb fiúnak tartotta magát az egész világon.

Atyja, a vagyonos Kelendi ur, az egész környéken nagy tiszteletben álló férfiú volt s csinos kastélyban lakott. A kastélyt szép kert vette körül, a kerten tul pedig Kelendi földjei, rétjei terültek el, még távolabb pedig, a patakon tul, erdős hegység emelkedett. A hegy aljában a patak egy jókora tóba ömlött s a másik oldalon folyt ismét tovább.

E szép vidéken telt le eddig Berczi urfi élete; bejárta és ismerte a környék minden zugát, szaladgált a réteken, csónakázott a kis tavon, bolyongott az erdőben, kapaszkodott fára madárfészek után s egészen meg volt elégedve sorsával. Csak egy baja volt: a mama mindig nagyon szigoruan ügyelt arra, hogy előbb a leczkéivel készüljön el Berczi, csak azután menjen mulatni. Nem lehetvén a bajon segíteni, Berczi bele törődött s mindig iparkodott, hogy mentül hamarabb essék túl a tanuláson és aztán elkísérhesse édes apját, ki mint jó gazda, gondosan ügyelt fel az erdön-mezőn dolgozó munkásokra. Maga Berczi is már valóságos kis gazda volt.

Minden kirándulásában hiven kísérte két pajtása, két testvér; éppen olyan barátjai a kirándulásoknak, mint maga Berczi. E két pajtás - két szép kutya volt: Vidám és Fürge. Ahol Vidám és Fürge megjelent, bizonyosan közel volt kis gazdájok is. Az Isten a megmondhatója, hol mindenütt lehetett őket látni. Ahol a hegység csucsaí közt egy-egy kecske föl tudott kapaszkodni, ott bizonyosan járt Berczi is az ő két hű kísérőjével. A juhász-gazda meg is mondta egyszer, hogy »ha Berczi urfi valamikor talán kecske-pásztorrá lenne, nem volna párja az egész vármegyében«.

Berczi roppant büszke volt erre a dicséretre, büszkébb, mint mikor - bizony csak ritkán - mamája vagy Irénke, két évvel idősebb kedves testvére, megdicsérték, hogy jól végezte leczkéit s hiba nélkül irta meg föladatát. Pedig mennyivel keservebb munka volt számára az írás és tanulás, mint a legveszedelmesebb kapaszkodás a sziklák között!

A szép kert, a mező, erdő volt Berczi egész világa: ennél szebbet nem képzelt s nem is kívánczított innen sehová. Egyszer elvitték szülei a megye székhelyére, egy csinos és jókora városba; de hiába látta itt Berczi az emeletes házakat, a fényes boltokat, neki ez mind nem tetszett. Mit ér az, ha az embernek a kemény kövezeten feszesen köll járnia, mindig egyenes vonalban, a házak alatt? És egyik ház a másik hátán! Sehol kert, sem patak. Már ennél százszorta szebb otthon Kelenfalván. Mert otthon van egy óriási ketrecze, melyet az erdő-csősz segítségével ütött össze; és ebben a ketreczben van már vagy harmincz különböző madara, egy másik ketreczben nyulacskája, az udvaron pompás tollu pávái sétáltak... hát nem sokkal kedvesebb, mulatságosabb ez?

Ha valaki azt mondta volna Berczinek, hogy van a világon ennél szebb hely s vannak szebb és érdekesebb dolgok, mint amik itt láthatók: ezt vakmerő sértésnek vette volna, melyet eltűrni nem szabad. Nem is igen mondott effélet senki, mert Kelenfalva valóban gyönyörű hely volt s mindenkit elragadott, aki meglátogatta.

Miután ekként megismerkedtünk Berczi urfival, bele foghatok történetem elbeszélésébe.

Budapesten, az ország fővárosában élt Kelendi urnak egy kedves rokona, kinek fia, Elemér, körülbelül egy-idős volt Berczivel. Elemér és Berczi azonban még nem ismerték egymást, mert Elemér eddig soha nem volt még távol a fővárosból; szorgalmas tanuló, vidám, nyájas fiu volt, de kissé halvány, mint sok nagyvárosi gyermek, aki örökké a poros, szűk utcák közt él. Kelendi ur, midőn utoljára Budapesten járt, megígértette rokonával, hogy a nyári szabadságra Elemért leküldi Kelenfalvára, hogy itt a pompás, szabad levegőn vigan töltsse a nyarat s izmosodjék, erősödjék a sok tanulás után.

Elemér nagy örömmel fogadta, midőn az évi vizsgálatok végeztével szülei tudtára adták, hogy Kelenfalván fogja tölteni a szünet-időt rokonainál, Berczi pajtás társaságában. Elemér igazi nagyvárosi fiu volt ugyan, szerette a zsibongó, zajos utcákat, a sok pompás kirakatot s a százféle látni valót, ami egy olyan nagy városban, mint Budapest, kínálkozik; de azért vágyott látni egyebet is, különösen pedig falura már rég óhajtott kirándulni, mert eddig jóformán csak könyvből, rajzból ismerte a szép természetet. Egész boldog volt, midőn arra gondolt, hogy a pompás almát, körtét nem csak a piaczi gyümölcs-árus állványán fogja láthatni, hanem magán a fán, úgy, amint valósággal terem; erdőt, mezőt, állatot is nem csak festve, hanem igazán láthat. Mind érdekes ujság, kellemes multság volt a nagyvárosi fiu számára.

Kelenfalván és gyönyörű vidékén bőven módjában volt Elemérnek, hogy megkedvelje a falusi életet. Szép meleg nyári idő járt, midőn megérkezett, s bizony nagyon szívesen fogadták; alig néhány óra múlva már őszintén megszerette rokonait, a jó Kelendi bácsit, a nénit, a kedves, nyájas Irénkét és az örökké zajongó, pajkoskodó Berczit is.

A házbeliék természetesen igyekeztek, hogy kis vendégük jól érezze magát köztük; de nem is igen köllött fáradniok, mert Elemér egészen boldog volt ez új élet közepette. Egy-egy sétát a mezőn, az erdőben nem adott volna akár miféle más multságért; minden lépten talált egy-egy virágot, fát, bokrot, madarat, bogárkát, melyet eddig csak hírből vagy könyvből ismert, s nagy öröme telt benne, ha valamit helyesen ismert föl és nevezett meg. Hát még mikor a nagy gyümölcsös kertben sétáltak s Kelendi bácsi azt mondta:

- Fiuk, ezen a fán már megérett az alma. Szakítsatok magatoknak; csak ne sokat, hogy meg ne ártson.

Berczi, mint valami mókus, egy pillanat alatt fölkapaszkodott a fára. Olyan gyakorlott volt a fa-mászásban, hogy alig volt párja a vidéken. Elemér kissé habozott; ez egészen ismeretlen multság volt előtte. De ügyes fiu lévén, csakhamar fönn volt ő is a fa ágai közt és választhatott magának a legszebb almák közül. Soha sem izlett neki gyümölcs olyan jól, mint most. Nevetett, ha rá gondolt, hogy eddig otthon mindig csak tálczán, kosárában hozták neki a

gyümölcsöt a szobába s most ime, a fa tetején maga szakíthat! Ez és az efféle apróságok egészen új, szokatlan élvezetet nyújtottak a derék fiúnak, aki nem is mulasztotta el megvallani kedves rokonai előtt, hogy igazán boldognak érzi magát közöttük s ezt meg is írta szüleinek.

Mint falun szokás és illő, korán reggel keltek föl s már a reggeli előtt sétálgattak a ház közelében. Reggelire ittak pompás, azon-fejt tejecskét, kissé olvasgattak - mert Elemér a szabadság alatt sem akarta elhanyagolni tanulmányait - aztán a három gyermek neki indult a kirándulásoknak. Berczi és Elemér mentek elől, Irénke utánok, mert hogy lépést tartson az örökké verseny-futó, ugrándozó fiúkkal, az lehetetlen volt. De azért Irénke soha sem maradt el messzire; a két fiu annyiszor letért az utról jobbra-balra, annyit játszott a mindig velök szaladó két kutyával, hogy mindig egyszerre értek célhoz s Irénke teljesíthette, amit a mama reá bízott: fölügyelhetett a két fiúra, a nélkül, hogy ezek sejtették volna.

Irénke alig két-három évvel volt idősebb Berczinél; kedves, szeretetreméltó leányka volt, aki mindenre gondolt s mindig éppen ott jelent meg, ahol szükség volt reá. Valóságos kis tündére volt a háznak, Berczivel szemben pedig igazi kis mama, amire bizony nagy szükség is volt. A jó édes mamának egész nap a háztartás gondjaival kellett foglalkoznia s különben is gyöngé, beteges levén, nem bajlódhatott az örökké nyugtalan, pajkoskodó Berczivel. Helyét Irénke foglalta el s a mama teljesen meg lehetett nyugodva: Berczi jó kezekbe jutott.

Irénke pompásan boldogult Berczi urfival; az igaz, hogy volt is gondja mindenre s jól tudta, hogy az ilyen rakoncátlan vitéznek százféle baja van minden nap. Irénke zsebe, melyet »Berczi urfi zsebé«-nek nevezett, mindig tele volt olyanféle dolgokkal, melyekre Berczinek szüksége lehetett. Volt ott tű, czérna, gomb, s ha Berczi a mezőn és az erdőben tett kirándulásairól feslett, vagy gombja-vesztett kabáttal tért haza: a kis mama rögtön segített a bajon; ha kezét, arcát össze karczolta, mindjárt elő tűnt a zsebből egy kis angol flastrom s az igazat megvallva, Berczi urfinak nem csak kabátját, hanem orrát, kezét is egyaránt gyakran kellett gyógyíttatni, s akármi baja esett, rögtön csak Irénkéhez sietett, aki soha sem fogyott ki türelméből. Így tehát szépen megosztották egymás közt a dolgot. Berczi urfi mind-untalan bele jutott valami bajba, Irénke pedig mindig rendbe hozta.

A vig Berczi s a kedves Irénke társaságában Elemér nagyon jól mulatott. Kellőképen megbámult mindent, amit neki Berczi mutatott, jó barátságot kötött az öreg csacsival, melyen Berczi lovagolni szokott, megtanulta a szép, fiatal csikók nevét s versenyt szaladt Berczivel a mezőkön és iparkodott utána fölkapaszkodni a fákra, meredek sziklákra, ami azonban nem mindig sikerült, nagy gyönyörűségére Berczinek, aki roppant büszke volt arra, hogy a fővárosi rokon nem tud mindent utána csinálni. Nevetett is Berczi nagyokat, midőn Elemért valamely meredek hegy-oldalról legurulni látta; de Elemér soha sem neheztelt meg efféléért, sőt maga is nevetett saját ügyetlenségén. Milyen jó fiu, azt bebizonyította különösen egy alkalommal, midőn Berczi ugyancsak megtréfálta.

Kelendi ur kertjében volt egy nagyszerű meleg-ház is, melyben mindenféle ritka délvidéki növények pompáztak; ezek közt különös ritkaság volt egy datolya-pálmafa, melyet nagy gondnal ápoltak. Éppen elvirágzott, midőn Elemér oda érkezett s most apró bogyók csüngtek a fa ágain.

- Lásd, ez datolya-pálma, szólt Berczi büszkén. Te is szereted a datolyát, ugy-e?

- Szeretem bizony, nagyon jó! És megérik ezen a fán a datolya?

Berczinek ekkor hirtelen egy tréfás ötlete támadt s így felelt:

- Hogy megérik-é? Persze, hogy megérik! Hisz' ezért tartjuk a fát itt a meleg-házban. Meglásd, egy hét múlva már találunk a fa alatt érett datolyát, mert lehull magától, mihelyt megérik.

- Az pompás lesz! Majd értesítesz, ugy-e, mikor jöhetünk datolya-szüretre?

- Minden esetre!

Berczi alig bírta elfojtani a nevetést s elfordult, hogy Elemér észre ne vegye; aztán másfelé mentek játszani. De Berczi nem feledkezett meg a dologról s körülbelől egy hét múlva valamely délután nagy sebbel-lobbal rontott be Elemérhez.

- Elemér! Elemér! Jőjj hamar! Éppen most voltam a meleg-házban, a datolya már megérett... tömérdek van a fa alatt! Ez lesz ám a pompás ozsonna! Friss datolya a fáról! Éppen mint ha Afrikában volnánk!

Elemér nem hívatta magát kétszer, hanem Berczivel versenyt futott a meleg-ház felé. A kertben látták Kelendi bácsit és a nénit, meg Irénkét is, akik szintén a melegház felé tartottak... bizonyosan a datolya-szüretre, gondolá Elemér. Csakugyan a meleg-házba mentek a többiek is, de csak azért, mert Berczi már elébb hívta őket s azt mondta, hogy ott valami mulatságos dolgot fognak látni.

Berczi és Elemér jóval megelőzték a többieket s mikor ezek megérkeztek, a két fiu már szedgette a pálma-fa alatt heverő datolyákat, sőt lakmároztak is már a jó, édes csemegéből. Midőn Kelendi ur belépett, Elemér így szólt:

- Mily pompás ez a datolya! Soha sem hittem volna, hogy nálunk Magyarországon efféle lehetséges legyen; mert azt tanultam, hogy csak forró éghajlat alatti országokban érik meg.

Kelendi ur egy pillanatig bámulva nézett Elemérre, de rögtön észre vette azt is, hogy Berczi kaczagva fordul el. Ebből látta, hogy Berczinek egy bolondos csinjével van dolga; Kelendi ur maga is jó-ízűen nevetett a tréfán s így felelt Elemérnek:

- Örvendek, hogy jónak találod datolyáinkat.

- Ó pompásak! Csupa cukor!

- Legközelebb, ha bemegyek a városba, megdicsérem a fűszer-kereskedőt, kinél vásárolni szoktunk, szólt Kelendi ur.

Elemér meghökkent, nagy szemeket meresztett, de még nem akarta elhinni a tréfát, melyet már sejteni kezdett.

- De hiszen, édes bácsikám, a kereskedőnek semmi köze a datolyákhoz! Magam szedtem föl most itt a fa alatt! mondá Elemér.

Ekkor már mindenki hangos nevetésre fakadt s Irénke így szólt:

- Meghíszem, hogy a fa alatt szedted föl, de Berczi szórt oda. Most már értem, mért kért tőlem datolyát!

Ekkor Elemér is átlátta a tréfát és... megneheztelt, azt hiszitek?... Éppen nem, hanem maga is nagyot kaczagott.

- Hahaha! Ezzel ugyan szépen megjártam! De meg is érdemeltem igazán! Hogy is lehettem oly együgyű? Elhittem, hogy itt megérik a datolya, sőt egészen olyan állapotban potyog le a fáról, amilyenben a cukrárszok árulják. Igazuk van, bácsikám, ha nevetnek rajtam.

Nevettek is mindnyájan s lehangosabban Berczi, aki aztán így szólt:

- Az igazat megvallva, eleinte kissé féltem, hogy megneheztelsz a tréfáért...

- Magadról ítéltél, ugy-e? szólt közbe Irénke. Te mérgesen toporzékoltál és sokáig haragudtál volna, ha valaki úgy rászed, mint neked sikerült Elemérrel.

Berczi hallgatag elismerte, hogy Irénke bizony eltalálta az igazat; de e naptól fogva még inkább megszerette Elemért, s egy reggel így szólt Irénkéhez, aki éppen egy leszakadt gombot varrt föl kabátjára:

- Ugy-e Irénke? Ez az Elemér pompás fiu! Pedig mielőtt megérkezett, mennyire félttem tőle! Azt hittem, ő is olyan kényes városi urfi...

- Pedig nem az, ugy-e?

- Nem bizony! Egy csöppet sem finnyás, nincs is elkényeztetve. Akár mit csinállok, mindent megtesz utánam: fölmászik a fára, tud uszni, ugrani, szaladni, nem fél sem a szélről, sem az esőtől. Mondom, pompás fiu. Ezen túl ő lesz a legjobb barátom: nincs is szükségem semmiféle más pajtásra. És be is bizonyítom barátságomat: neki ajándékozom az egyik kedves kutyámat, a Fürgét.

Szaladt is rögtön s ünnepiesen oda ajándékozta Elemérnek a Fürgét. Elemérnek ez igazi örömet okozott; Fürge pedig, mint ha megértette volna a dolgot, ezen túl hiven ragaszkodott új gazdájához, Elemérhez.

Berczi szülei is nagy örömmel látták a két fiu közti barátságot. Irénke, aki mindig figyelemmel kísérte a fiukat, bizonyította, hogy Elemér nagyon jól érzi magát itt falun, Berczinek pedig nagy hasznára válik a városi rokon ismeretsége, mert Elemér, bár egyes dolgokban tapasztalatlan, de mégis sokkal többet tud, többet tanult már mint Berczi s gyakran beszél oly dolgokról, melyekről Berczinek még fogalma sincs; és mert elmondja, hogy amit tud, könyvekből tudja: Berczi urfi kezdi belátni, hogy azok a könyvek talán mégis csak jók egyébre is, nem csak arra, hogy össze szaggassa.

Ily módon tehát mindnyájan nagyon meg voltak elégedve egymással s úgy látszik, hogy az egész vakáció a legkellemesebben fog lefolyni és Irénkének, »a kis mamának«, nem lesz annyi baja a két fiu közt, mint eleinte gondolta. Azonban, mint sok szép remény, ez is egyszerre eltűnt s a boldog, kellemes napokat boszúság, kellemetlenség váltotta föl, ami mindehütt bekövetkezik, ahol a szenvedély uralkodik. A jó Irénke, ki eddig oly szépen boldogult a felügyeletére bizott fiúkkal, csakhamar két tűz közé szorult s keservesen tapasztalta, mily nehéz a kis mama szerepe.

Elemér, körülbelül három héttel Kelenfalvára történt megérkezése után, szüleinek többek közt ezt írta:

»Olyan jó dolgom van itt, a bácsi és a néni ke olyan jók hozzám, mint ha édes gyermekek volnék. Berczi is nagyon derék fiu; kissé heves és türelmetlen ugyan, de különben jó szívé, őszinte. Ami pedig Irénkét illeti, ő valóságos kis tündér, kit mindenki kénytelen szeretni.

»Ma reggel nagy ujság történt. Egy levél érkezett s Kelendi bácsi és a néni is kénytelenek elutazni vagy tíz napra. De nekünk az alatt nem lesz semmi bajunk, itt marad Irénke, a kis mama, aki olyan jól érti a dolgát, hogy még Berczi is engedelmeskedik neki, ez pedig nagy dolog ám! Ma reggel például Berczi nem mondta el szokott reggeli imáját, mert nagyon sietett, hogy láthassa a kis csikót, mielőtt a legelőre viszik. Én azt kértem tőle: »Hát ha Irénke kérdezi, elmondtad-e imádat, hazudni fogsz neki?« Nem bizony, Berczi soha sem hazudik s hogy Irénke előtt ne kelljen pirulnia, elmondta szépen reggeli imáját.

»Ne aggódjatok tehát, kedves szüleim, néniék távolléte miatt; Irénke lesz a mi jó kis mamánk s mi engedelmesek leszünk, minden rendben lesz, csak úgy mint eddig.«

Kelendi ur és neje csakugyan elutaztak s a három gyermek magára maradt. Elemérnek azonban igaza volt: Irénke oly pompásan vezette a házat, olyan jó kis gazdasszony és jó kis mama volt, hogy semmi hiba sem történt. Már három napja mult, hogy Kelendi bácsi és neje oda voltak, de otthon minden a legszebb rendben folyt. Irénke, ha elvégezte dolgait a ház körül, maga is kísért a fiúkkal s mindig újabb meg újabb játékokat talált ki, melyekre ő nélküle soha sem is gondoltak volna. Azt pedig kikötötte, hogy mikor ő nem mehet a fiúkkal, akkor ezek is legfőljebb a kertbe mehessenek, de semmi esetre nem az erdőbe vagy a folyóhoz, ahol valami baj érheti őket.

Berczi és Elemér nagyon meg voltak elégedve a kis mama intézkedéseivel s már csak azért is megtették mindent, amit kívánt, hogy kedvében járjanak. Dél előtt olvasgattak, tanulgattak, sétáltak a kertben s pontosan megjelentek az ebédhez; az ebéd pedig mindig pompás volt, bizony-bizony talán még jobb, mint mikor a néni otthon van, abból az egyszerű okból, mert Irénke jól tudta, mit szeretnek a fiúk s mindig azt főzetett. Maga Irénke is meg volt elégedve a dolgok menetével s harmadnap már kevésbé aggódott, mint mamája távozásakor. Mert eleinte, meg köll vallani, nem bizott egészen benne, hogy a két fiuval, de különösen Berczivel, minden baj nélkül fog boldogulhatni a szülők távol-létében.

A negyedik nap is derűlten kezdődött; gyönyörű mosolygó nyári reggel volt s Irénke meghagyta a szoba-lánynak, hogy a kertre néző tágas tornáczon terítsen asztalt a reggeli számára. Magasra felkuszó folyondár és szőlő védte a tornácot a nap sugarai ellen; a kertből áthatott a virágok illata... valóban pompás helyecske volt s a három gyermek vigan és jó étvágygal fogott hozzá a reggelihez. Nem is sejtették, mily egészen másképp fogják végezni.

Már vége felé voltak a reggelinek, midőn szerencsétlenségre Berczi így szólt Elemérhez:

- Ugy-e pompás dolog így a szabadban reggelizni? Szeretném tudni, van-e ott abban a ti híres fővárosotokban valami, ami után vágyódhatnék az, aki ily gyönyörű helyen lakik, mint ez?

- Ó, ami azt illeti, van bizony a fővárosban nagyon sok szép dolog, amit érdemes látni s amihez hasonló itt falun nem található, felelt Elemér.

- Ohó! Valjon mi? Szeretném tudni! mondá Berczi megfitymálva.

Elemér felsorolt sokfélét: a muzeumot, a képtárakat, a nagy palotákat, hidakat, a Margitszigetet, alag-utat, a hajógyárt, emlékszobrokat, hegyi vasutakat, stb. is, és valóban jól megfelelt, ha Berczi urfi azt akarta tudni, hogy mért olyan híres hát az a főváros? De Berczi barátunknak éppen ez sehogy sem volt inyére; nem tűrhette, hogy más valamit is dicsérjenek az ő kedves szülő-helyén kívül. Elemér azonban mind inkább belé merült a fővárosi érdekes látni-valók elsorolásába s végre eljutott az állat-kertig, melyet alaposan ismert. Elmondta rendre, milyen ritka állatokat lehet ott látni.

- Mindjárt a bejárásnál, folytatá, van a medve-ketrecz, mellette egy nagy madár-ház, melyben sas, keselyű, vércse és más hatalmas ragadozó madár látható. Ettől balra nem messzire van a majom-ház, itt látni mindig a legtöbb nézőt, mert a majmok mindig vigan játszadoznak s a legbohókásabb csinyeket viszik végbe egymással. A nagyobb állatoknak, p. o. az oroszlánnak, párducznak külön-külön helyük van, erős vas rostélyzattal. A kert közepén van egy kis tó, ezen hattyuk, s idegen országbeli különböző vizi-madarak uszkálnak.

Berczi urfi eddig kedvetlenül hallgatott, de most fogai között boszusan mormogá:

- No bizony, de nagy dolog az a néhány hitvány vad-kacsa, amely ott uszkál! Nem adnám érettek az én nagy kalitkámat, mert ebben van vagy harmincz éneklő madár.

Szerencsétlenségére azonban Elemér, egészen bele hevülve elbeszélésébe, nem figyelt Berczi-re s most azt kezdte elmondani, hogy az állatkert tulsó végén mi minden látható: elefánt, szarvas, teve...

- Gyönyörű állatok, mondhatom! kiáltá közbe Berczi. Teve! Hát ugyan mi szép lehet egy olyan otromba, púpos állaton? Ki nem állhatom a púpos állatokat, olyan förtelmesek!

- Ó dehogy! Van ott például egy bölény is... annak is van pupja, mégsem förtelmes, sőt igen szép állat s hatalmas, erős is ám. A mi közönséges bikánk ugyancsak megszeppenne tőle!

- A bika nem szeppen meg soha! szólt közbe Berczi. Van nekünk a gulyában egy bikánk, az bizony földre teperné a te hires bölényedet.

- Nono, az nem egészen bizonyos, szólt Elemér mosolyogva.

- De igen, egészen bizonyos! felelé Berczi hevesen.

- Jól van, ha azt hiszed; én nem vitatkozom, szólt Elemér nyugodtan. A bölénytől visszafelé sétálva, megláthatni aztán az óriási strucz-madarakat, a szabadon sétáló gémekeket, darvakat és az okos képű, kedves kis vidrát, mely egy kis medenczében uszkál s mindjárt kidugja a fejét, ha szólítják. Nekem azonban mindig legnagyobb mulatságot szerez, ha a majmokat nézhetem... olyan ügyes, kedves állatok!

- Kedves! Kedves! kiáltá Berczi boszusan. Hogy lehet a majom kedves? Nevetséges dolog!

- Ha magad láttad volna, nem mondanád ezt, folytatá Elemér nyugodtan.

Irénke észre vette, hogy Berczinek ez az egész elbeszélés éppen nincs inyére s hogy roppantul boszankodik, mert Elemér oly nagyon szépnek mond valamit, ami nem a Berczi urfié s amit ez még nem is látott. A jó leányka tehát integetett Elemérnek, hogy hagyja abba azt a beszédet, mely pedig neki magának, t. i. Irénkének nagyon tetszett, mert a kedves leányka szerette legalább híreből megismerni, amit még nem látott. Inkább lemondott azonban ez élvezetről, mert látta Berczi neki vörösödött arczán, hogy vihar van kitörőfélben.

De Irénke hasztalan integetett; Elemér nem vette észre s folytatá elbeszélését, leirta az állatkert többi nevezetességeit is és végül azzal fejezte be szavait, hogy sehol az egész országban annyi szép és ritka állatot nem láthatni, mint a budapesti állatkertben.

De már akkor Berczi nem birta magát többé fékezni. Fölugrott székéről s ökleit össze szorítva, vadul szemébe nézett Elemérnek s mérgesen kiáltá, hogy hiába akarja Elemér őt bolonddá tartani, ő bizony nem hagyja magát, nem is hiszi egy szavát sem az egész elbeszélésnek, mert amit Elemér beszélt, az elejétől végig csupa hazugság... igenis, mind csupa hazugság!

Mennyire elvakítja az embert a düh, a szenvedély, világosan látszott most Berczinél. Mert rögtön azután Irénkéhez fordult és toporzékolva mondá:

- Nem is tudom, miért hallgatjuk mind ezt végig, és te, Irén, mért nem szólsz közbe? Hiszen te legjobban tudod, hogy sem Magyarországon, sem akár az egész világon nincsen szebb valami, mint Kelenfalva; hanem persze, az ilyen nagyvárosi uracska azt hiszi, hogy mi afféle ostoba falusi gyerekek vagyunk, akiknek akár milyen bolond mesét föltálalhat igaz gyanánt. No persze, majd én elhiszem az ilyen hazugságokat!

Berczi urfi daczos, kihívó módon szembe állt Elemérrel, mint ha párbajra akarná kihívni. Irénke is ijedten fölugrott s könnyörgő pillantást vetett Elemérre.

Elemér megértette Irénke tekintetét s nyugodtan helyén maradt, mint ha észre sem vette volna Berczi fenyegető mozdulatát. De azt már csak mégsem hagyhatta magán száradni, hogy ő »hazudott«. Elemér becsület-érző fiu volt s egy-uttal bátor is. Nyugodtan szemébe nézett hát Berczinek s így szólt:

- Amit elbeszéltem, az mind tiszta igazság, s nagyon furcsa, kedves Berczi barátom, hogy te, aki még nem jártál a világban s nem ismersz mást ennél a zugocskánál, ahol eddig éltél... te annyira csodálkozol azon, hogy az ország fővárosában van sok olyan szép dolog, ami itt nálatok nincs. Kérdezd akár kitől, aki már távolabb is járt a falu határánál, s mindenki azt fogja mondani, hogy ami itt nálatok van, azt még nagyon sok más helyen is láthatni; de ami az ország fővárosában látható, például az állat-kert, olyan nincs Magyarországon több.

De már ez több volt, mint a mennyit Berczi elviselni birt. Dühtől kipirulva Elemérre rohant s öklével arczul akarta ütni; de Elemér ügyes és fürgé fiú volt, egyik kezével elhárította a csapást, a másikkal pedig vissza vágott, még pedig olyan jól célzott, hogy Berczi nagy meglepetésére azon vette észre magát, hogy nem ő támad többé, hanem ő a megtámadott. Elemér nem igen ütötte ugyan meg Berczit, csak a kalapját lapította be s le is ütötte a fejről.

A két hű kutya, Vidám és Fürgé, a csata kitörésére ijedten ugrott föl az asztal alól. Eddig ahhoz voltak szokva, hogy ha gazdájukat valaki bántotta, vitézül védelmére keltek; de most a két hű állat egészen megzavarodva bámult; nyilván nem tudták mit csináljanak, mikor kis gazdáik egymás ellen viaskodnak.

Hát még a kedves jó Irénke, mennyire megrezzent, mily fájdalmasan fölkiáltott, midőn a két fiút egymásra rohanni látta! A derék lányka azonban csak-hamar vissza nyerte lélek-jelenlétét, fölugrott és kockáztatva, hogy egy pár jókora ütést ő kap az ellenfelek helyett, a fiúk közé állott és nagy erő-feszítés után sikerült is neki a harczolókat szét választani. De mig ez sikerült, a Berczi urfi kalapjának ugyancsak siralmas sorsa lett a földön, mert rajta tapostak mindnyájan. Mire a csatának Irénke véget tudott vetni, bizony-bizony alig lehetett fölismerni, hogy kalap volt-é valaha az, ami most ott hever.

Ez még rettenetesebb haragra lobbantá Berczit, mert ő maga sokszor tönkre tette ugyan a ruháit s nem gondolt vele, de annál kevésbé tűrte hogy valamijét más rontsa el. Villogó szemekkel tekintett Elemérre, Elemér pedig éppen úgy vissza, s látszott, hogy nagy kedvök van a harcz folytatására. Ekkor azonban Irénke egész szigorúsággal, mint a mama helyettese lépett föl és határozottan ráparancsolt a két fiura, hogy rögtön térjen ki-ki külön a szobájába. A fiúk szinte össze rezzentek, szó nélkül engedelmeskedtek s a szobába mentek.

A két hű kutya közül Vidám ezuttal éppen nem volt vidám, hanem fülét-farkát lelógatva követte gazdáját, Berczit, mint ha szégyelné a történeteket. Fürgé éppen ilyen módon követte Elemért, bizonyítván, hogy olyan félét gondol, mint a pajtása. Annyi bizonyos, hogy ilyen okos, derék kutyáknak nem lehetett nagy okuk büszkélkedni a gazdáikkal.

Két nap s két éj mult el e komoly esemény óta a nélkül, hogy az ellenségek kibékültek volna. Hasztalan tett a jó Irénke mindenféle kísérleteket, hogy kibékítse őket... fáradsága teljesen kárba veszett.

A kedves, jó leánykának így aztán nagyon kellemetlen volt a helyzete... valósággal két tűz közé jutott. Egyik oldalon testvére, a másikon rokona; ezt is szerette, am azt is; egyiknek sem foghatja pártját, ha a másikat sérteni nem akarja.

És milyen gyönyörű multság volt az, ott lenni a két fiú közt, kik nem szóltak egy szót sem, mig egymást látták. Legkellemetlenebb volt az ebéd és vacsora idején; ekkor a két ellenség semmikép sem kerülhette el egymást, találkozniok kellett az asztalnál.

Irénke ült a mama helyén, két oldalt szemben egymással Berczi és Elemér; de nem csak nem szóltak, hanem még az ételt vagy akár a só-tartót sem nyújtották oda egymásnak.

Hát még az ezelőtt oly kedves séták mily gyötrelmesek voltak most! Ha Irénke azt mondta nekik, kísérik őt a kertbe, nem mertek ellenszegülni; hanem az egyik jobbra, a másik balra Irénkétől foglalt állást, arra igyekezvén, hogy lehetőleg távol legyenek egymástól; így indul-

tak meg és sétáltak szótlánul. Ha pedig olyan szűk helyre értek, hogy ily módon nem fértek el: akkor az egyik fiu tiz lépéssel Irénke előtt ment, a másik tiz lépéssel utána, s így sétáltak. Természetes, hogy ilyen módon már éppen nem juthattak kibékülésre. Unalmas is volt az ilyen séta rettentően s Irénke, bár mily jószívű volt, mégis olyan formát gondolt, hogy a fiúkkal bizony-bizony nagyon nehéz boldogulni, mert szép szóra, okos beszédre nem hajtanak semmit.

Bekövetkezett a harmadik nap is, a nélkül, hogy az ellenséges állapot változott volna. Berczi barátunk azonban sokkal nyugtalanabb, elevenebb fiu volt, hogysen sokáig tétlenül maradjon és a pusztá duzzogással beérje. Harmad-nap reggel, ugy látszék, jutott eszébe valami s erősen törte a fejét, még pedig olyan terven, melynek nagyon örülhetett, mert sokszor bölintott a fejével s kár-örvendő hangon dörmögé:

- Ugy van! Azt teszem. Csak azért is!

És mindjárt hozzá is fogott terve végrehajtásához.

Kelendi ur háza, melyet akár egy kis kastélynak is lehetett volna mondani, szép virágos udvar közepén épült s a ház benyílója előtt finom homokkal kitöltött szabad tér volt, hol a látogató kocsik megállottak. Itt néhány lóca is állott s e szabad tér egyuttal a legpompásabb játszóhely is volt, ha a gyermekek nem akartak messzebb menni a háztól. A szabad tér mindkét végén fasor kezdődött, mely hátul a ház mögött össze ért, ugy, hogy aki az egyik oldalon megindult, rövid séta után megint oda jutott vissza a ház elé.

Berczi barátunk tehát, midőn eszébe jutott az a pompás gondolat, melynek annyira megörült, sietett a kertészhez és kért tőle egy csomó kisebb fajta karót, minőkhöz a rózsákat szokták kötözni. Aztán Irénkétől kapott egy hosszú, nagyon hosszú zsinórt s ilyenképen fölszerelve, elkezdett a ház előtt dolgozni. Pontosan kimérte a házba vezető lépcső közepét s itt beszurt a földbe egy karót. Innen aztán egyenest keresztül egészen a szemközt lévő virág-csoportig egyenes vonalt húzott s e vonalon a karókat szabályos távolságban leszurta a földbe. Ezzel elkészülvén, elő vette a zsinórt, a karókon végig kötöztette és ekképen a ház előtti szabad tért két részre osztotta. Most csak az volt hátra, hogy tudtul adja mindenkinek, mi czélból vitte véghez ezt a nagyszerű munkát.

Ez is megvolt már: elkészítette fönn a szobájában, még mielőtt hozzá fogott volna a határ-kijelölés fontos munkájához. Midőn a karók beverését s a zsinór felkötését is elvégezte, egy nagy iv papirost vett elő, melyre vastag, nagy betűkkel e szavak voltak írva:

- *»Ez a korlát a határvonal.«*

- *»Az északi rész Eleméré, a déli rész Berczié.«*

E fő sorok alá pedig kisebb betűkkel oda volt írva:

»Egyik félnek sem szabad a másik fél területére átlépni.«

Ez ékesen szóló rendeletet Berczi a lépcsőnél az első karóra függesztette föl s Elemér, midőn nem sokára kilépett a házból, azonnal olvashatta. El is olvasta s még csak nem is nevetett rajta, pedig ha másért nem, már azért is nevetetett volna, mert a fölírás tele volt helyesírási hibákkal. Elemér azonban nyugodtan fogadta az egész ellenséges intézkedést, s nem gunyolódott és haragot sem mutatott miatta.

Irénke az ablakból nézte Berczi munkáját s midőn kitalálta, mit tervez a boszus fiu, ugyancsak megijedt a jó leányka, hogy Elemér valjon mit fog e dologhoz mondani? De csakhamar megnyugodott, mert látta, hogy Elemér egészen nyugodtan elolvassa a fölírást s aztán minden ellenmondás nélkül megy az udvarnak abba a részébe, mely az ő számára volt kijelölve. Irénke szinte hálát érzett Elemér iránt e miatt s kénytelen volt megvallani magában, hogy valóban

Elemér sokkal neveltebb, illedelmesebb fiú, mint az a makranczos, toporzékoló Berczi, és hogy ebben az egész háborúskodásban Elemér részén van az igazság.

A két ellenség, kiki a maga területére szorítkozva, egészen különböző módon viselkedett.

Elemér könyvet hozott magával a szobából, leült egy padra és egészen nyugodtan olvasgatott. Berczi ellenben nagy léptekkel és durczás, haragos arccal járt föl s alá a maga területén, a határvonal mellett; vállán puska gyanánt hatalmas dorongot hurczolt, el levén tökéelve, hogy erőszakkal vissza veri ellenségét, ha ez be akarna törni a kijelölt határon.

Berczi urfi roppant csalódására és boszuságára azonban az egész határ-kijelölés igen kevésbé zavarta meg Elemért, ki egyáltalában semmi kísérletet sem tett, hogy betörjön a Berczi birodalmába. Berczi tehát csak járt föl s alá és örködött keményen, a nélkül, hogy lett volna mire; s ez nemcsak boszantó, hanem unalmas is volt. Boszuságában ajkait harapdálta, de azért nem tágitott, hanem ott maradt ör-állomásán.

Nem sokára egy kis esemény történt, mely ugyancsak megijesztette a jó Irénkét. Berczinek sehogysem volt szerencséje a kalapjával. A hosszas járkálásban nagyon fölmelegedvén, levette kalapját s botja hegyére tűzve hordozta; mivel azonban jókora szellő fujdogált, a kalap egyszerre röpülni kezdett, a szél elvitte, még pedig szerencsétlenségre az ellenséges területre, sőt éppen az Elemér lábaihoz.

Ha Elemér kalapjával történik ilyen baleset. Berczi bizonyosan lábával rugdalja vissza. Elemér nem így tett, hanem ilyen formán okoskodott:

- Ha vissza viszem a kalapját ennek a goromba Berczinek, köszönet helyett talán még sértegetni fog, vagy pedig arra magyarázza, hogy én akarom kezdeni a kibékülést.

Elemér tehát úgy tett, mint ha semmit sem látott volna és nyugodtan olvasott tovább. De már azt meg nem akadályozhatta, hogy mások észre ne vegyék a bajt; ez a más pedig a két hű kutya volt, Vidám és Fűrge. A két derék állat hűségesen ott volt mindig, mind-egyik a maga gazdája mellett s becsületökre vált, hogy semmikép sem tudták megérteni, ami körülöttük történik; egészen megzavarta őket kis gazdáik magaviselete. Nyilván nem tudták maguknak megmagyarázni az olyan barátságot, melyből hirtelen olyan ellenségeskedés válhatik. Mind-azáltal a két okos állat bölcsen eltalálta, miként kelljen magukat viselniök. A Vidám gazdája, Berczi, folytonosan föl s alá járván a határ mellett, Vidám kötelességének tartotta, hogy vele tartson s mindig sarkában volt Berczinek; Fűrge ellenben, mivel az ő gazdája nyugodtan ült és olvasott, követte a jó példát, lefeküdt a pad alá s ott békésen szundikált.

Midőn tehát Berczi kalapját a szél elröpítette az ellenséges területre: Vidám, gondosan ügyelvén gazdájára, rögtön el akart rohanni, hogy vissza hozza a kalapot; Berczi azonban maradást parancsolt, mert úgy vélte, hogy nemcsak neki magának, hanem kutyájának sem szabad átlépni az egyszer megállapított határon. Vidám engedelmeskedett, azonban természetesen nem érthette meg ezt a furcsa dolgot és fájdalomban fölvonitott. Fűrge ezalatt békésen aludott. De midőn pajtása vonítását meghallotta, fölugrott, gyorsan átszökkent a határon s Vidámhoz sietett, bizonyosan hogy megtudja, mi a baj? Arra persze nem gondolt, hogy itt ellenséges területen jár, s midőn Berczi az ő hatalmas botjával meg akarta akadályozni, hogy Fűrge közeledhessék Vidámhoz, a szegény állat azt hitte, hogy csak játszani akar. Berczi urfi azonban éppenséggel nem volt tréfás kedvben s olyat ütött szegény Fürgére, hogy ez végre megértette a dolgot s vonitva szaladt vissza gazdájához, Elemérhez, kinek lábai közé rejtőzött. De már ez csakugyan boszantotta Elemért is; fölkel és komoly hangon mondá:

- Berczi, ez már csakugyan csunyaság, amit mivelsz! Ártatlanul bántani a szegény állatot!

- Én vigyázok a magam kutyájára, hogy ne menjen át hozzád, te is vigyázz a magadéra, eddig van! felelé Berczi daczosan.

Elemér talán ismét szólt volna, de Irénke, ki az ablakból mindent látott, ekkor már ott termett az udvaron s Berczihez lépve mondá:

- Berczi, menj amoda a nagy fasorba... majd beszélgetünk kissé.

Aztán Elemérhez fordulva, kérte, emelje föl és adja át neki azt a szerencsétlen kalapot. Elemér készséggel megtette, de Berczi semmikép sem akart engedelmeskedni. A szófogadás soha sem volt kedvére, de most legkevésbé. Alig távozott néhány lépésnyire a határ-vonaltól s hasztalan akarta Irénke messzibbre vezetni, hogy bizalmasan beszélgethessen vele, úgy, hogy Elemér ne hallja; Berczi azonban nem tágitott, egy lépéssel sem akart tovább menni.

- Nem, nem, nem! kiáltá. Én innen nem mehetek! Nem kockáztathatom, hogy ellenségem betörjön ide az én területemre. Őriznem kell a határt.

- Ugyan Berczikém, egészen elvesztetted az eszedet? szólt Irénke, össze csapva kezeit. Hol van neked ellenséged? Legföljebb ha saját magad vagy az. Elemér valóban éppen nem úgy viselkedik, mint valami ellenség; hiszen látod, hogy vissza tért a padra és nyugodtan olvasgat.

- Ó persze! Ti leányok nem értitek az effélét; de engemet ugyan rá nem szed. Tudom én, hogy az efféle városi urfiak nagyon ravaszok; azt hiszi, hogy ha egy ideig csöndesen marad, engemet elámit, eltávozom innen s akkor ő végre csak azért is bejön ide, ahonnan kitiltottam. De abból semmi sem lesz!

- A harag egészen megzavar, kedves Berczikém, szólt Irénke. Valóban mind az, amit itt beszélsz és mivelsz, komolynak nagyon nevetséges, játéknak nagyon helytelen.

- Játék? Játék? kiáltá Berczi dühösen. Hadd jöjjön hát ide az a te kedves Eleméred, mindjárt meglátja, milyen játék ez!

És Berczi oly veszedelmes módon kezdett hadonázni a botjával, hogy csakugyan nem lett volna tanácsos közelébe menni.

Elemér azonban nem is gondolt arra, hogy Berczi közelébe menjen, hanem ellenkezőleg, megelégedvén az olvasást, letette könyvét a padra, aztán fölkelt s lassu léptekkel eltávozott a nagy fasorba, úgy hogy csakhamar látni sem lehetett. Berczi gyanakodva nézte az ellenség távozását.

- Fogadni mernék, mondá aztán, hogy most valami csinyen töri a fejét. Bizonyosan meg akarja kerülni a házat, hogy a másik oldalról, itt a bokrok közt ezen a keskeny uton lopózzék be az én területembe. Ohó, Elemér urfi, nem oda Buda! Majd készíték én neked egy kis akadályt!

És rögtön megragadott egy nehéz, nagy lóczát s a bokrok közti keskeny utra vonszolta, aztán még néhány kerti széket is hordott oda és így teljesen elzárta az utat. Ez idő alatt Irénke folyton ott járt körülötte és beszélt neki szép és okos dolgokat; mind hiába, Berczi semmikép sem akart hajtani az okos szóra.

- Már nekem hiába beszélsz, Irén, felelt Berczi. Hiszen magad is láttad, hogy történt a dolog; láttad, hogy én kaptam az utolsó ütést. Már pedig azt el nem tűrhetem, hogy én kapjam az utolsó ütést. Nem! Ezt még a te kedvedért sem tűrhetem el. Aki az effélét vissza nem adja, az gyáva. Én tehát kénytelen vagyok hadat izenni Elemérnek; majd meglátjuk, mi lesz a háboru vége?

Irénke majd kétségbe esett, midőn Berczitől ilyen beszédet hallott. Hogy térítse észre a makacs, makranczos fiút? Pedig valamit köll tenni, a dolog így nem maradhat... apa és mama egy-két nap mulva haza térnek s mit gondolnának majd nem csak a fiúkról, hanem Irénkéről is, ha harcot és háborut találnának ott, a hol távozásuk napján béke és barátság uralkodott még?

Ez alatt Berczi elkészült a bástyával, melyet a keskeny úton Elemér netaláni betörése ellen épített; nagyokat fujt, megtörölte homlokát s várta a támadást. Az ellenség azonban éppenséggel nem mutatkozott s Irénke föl akarta használni a jó alkalmat, hogy valamiképpen meggyőzze a nyakas fiut arról, mennyire nincs igaza, ha azért haragszik, hogy ama szerencsétlen reggelinél ő kapta az utolsó ütest.

- Lásd, mondá Irénke, Elemér akkor még javában beszélt s nem gondolt semmi rosszat, mikor te fölugrottál és nagyot ütöttél reá.

- Ó, az nem volt nagy ütés, mert fölfogta a kezével. Alig érintettem, szakítá félbe Berczi. Szerencséje is volt, mert különben még ma is érezné, milyen kemény a Berczi ökke!

- No jó, hát nem volt nagy ütés, de mégis csak ütés volt s Elemér azután csak vissza adta. Végre is hát egyik sem adós a másiknak: te is kaptál egyet, ő is; de az a nagy különbség, hogy te kezdted!

- Igen ám, de ő végezte! kiáltá Berczi s szeme villogott a kellemetlen emléknél. Én kaptam az utolsó ütest s akár meg is vallhatom, hogy az ő ütése sokkal hatalmasabb volt. Azután a kalapomat is leütötte a fejemről, rajta tapostunk mindnyájan, még te is! Nem igaz? No's beszélj, nem igaz?

Irénke nem tagadhatta, hogy ez valóban mind így történt s Berczi urfi dühösen toporzékolva folytatá:

- No's tehát, ebből pedig világos, hogy Elemér volt a győztes, én vesztettem! Én kaptam az utolsó ütest, ezt pedig én nem türhetem! Ha Elemér azt akarja, hogy kibéküljünk, szükséges, hogy kapjon tőlem éppen olyan hatalmas ütest, amelyet ő adott nekem, és hogy a kalapján tapossunk mindnyájan. Hanem persze ti ezt nem értitek, ti leányok, hogy mi az a becsületkérdés.

Az bizonyos, hogy Irénke nem értette az egészet, amit Berczi nagy dühösen össze-vissza hadart. A jó leányka csak azt látta, hogy testvére makranczos, boszu-álló; de azt semmikép sem tudta belátni, hogy becsülete volna megsértve.

- Mert lásd, Berczikém, folytatá Irénke, ha Elemérnek tiz kalapja volna s te mind a tizet össze taposnád, segítene ez a te kalapodon? S ha Elemér most itt közel volna és ide dobná kalapját, mondván: »Tessék, taposs rajta, ha csak ez köll!«... nem szégyelnéd a dolgot s nem látnád-e be, hogy bizony nagy bolondot beszéltél? Vagy ha Elemér ide állana elédbe s mondaná: »Üss jól hátba!« - volna lelked ezt tenni? Nem-é inkább megölelnéd? Hidd meg, itt nincs más módja a kibékülésnek, mint hogy te őszintén megvalljad, hogy te voltál a hibás. Meg vagyok győződve, hogy Elemér, ha ő érezné magát hibásnak, már régen eljött volna hozzád, hogy bocsánatot kérjen.

- Ó, meghiszem! Neki könnyü is volna, ő volt a győztes. Hanem persze ti lányok nem értitek, mit jelent az, mikor az embert oly csufosan legyőzik.

Ezzel Berczi fölkerekedett és nehogy a jó Irénke kérő szavai meglágyítsák szívét, elfutott, be a házba, szobájába s magára csukta az ajtót.

Irénke egészen elszomorodva, majd nem kétségbe esetten maradt ott. Mit tegyen, mihez fogjon már most? Milyen szégyen lesz reá is, hogy szülei távol-létében a két fiu ily halálos gyűlölködésbe jutott! Ha haza jönnek a jó szülők, mit fog Elemér tehetni, ha Berczivel haragban van? Egyebet nem tehet, mint hogy kérni fogja, küldjék őt haza Budapestre. Ez aztán gyönyörű dolog lesz... vendég, aki időnek előtte, haraggal utazik el a házból!

- De hiszen ez mégis rettenetes! sohajtá szegény Irénke. És nem tudom rábirni őket, hogy béküljenek ki! Ismerem Berczi nyakasságát... nem fog engedni... Talán jobb volna, ha Elemért

kérném meg, hogy ő kezdje meg a kibékülést. Csak hogy ez bajos, nagyon bajos... hogy kérjem erre Elemért, mikor csakugyan ő van megsértve és valóban Berczinek a kötelessége bocsánatot kérni? Oh Istenem, milyen szégyen! Mit fognak kedves szüleim mondani?

És a jó leányka egészen busan ült le egy padra s minél tovább gondolkodott a fiuk háboruskodásán, annál inkább elszomorodott, úgy hogy végre sirva fakadt.

Berczi barátunk ez alatt oda fönn szobájában egy ideig a pamlagon hempergett haragjában, majd azonban ismét kíváncsi volt megtudni, mi történik oda künn? Fölugrott tehát és a függöny mögé rejtőzve leste, valjon Elemér csakugyan ravaszkodik-e s betört-e most a Berczi területére? Berczi böcsületére azonban azt is meg köll vallani, hogy látni kívánta azt is, mit csinál Irénke. Mert Berczi őszintén szerette testvérét s csak még inkább növelte haragját, ha meggondolta, hogy Elemér miatt Irénkének szomorkodnia kell.

Ott leskelődött tehát az ablakban... hiába, Elemért nem láthatta. De igenis megpillantotta Irénkét ott a padon, még pedig busan, zokogva. Igen, semmi kétség sem lehetett, Irénke zokog s könyeit törlegeti arczáról.

De már ezt Berczi nem állhatta tovább. Kinyitotta az ablakot s meghatott hangon kiáltá:

- Irénke, Irénke! Te sirsz! Én nem akarom, hogy te sirj! Még csak az köllene, hogy egy ilyen városi uracska miatt neked szomorúságod legyen.

- Nem Elemér az oka, hogy sirok, felelé Irénke. Jól tudod, hogy éppen miattad van okom szomorúságra!

- Én miattam? Én miattam? kiáltá Berczi hevesen. Hát én voltam talán az, aki messze földről ide jöttem, hogy dicsekedjem, mennyivel szebb és pompásabb dolgokat láthatni máshol, mint ami itt Kelenfalván van? Talán én beszéltem olyan csoda-meséket, melyeknek a fele sem lehet igaz? Nem Elemér tette ezt?

- Igen, Elemér tette, de nem azért, hogy boszuságot okozzon, hanem egyszerűen elbeszélte, mi mindent láthatni másutt. És amit beszélt, az nem mese, hanem valóság s nem volt igazad, mikor ezért annyira megharagudtál.

- Én pedig azt mondom, hogy amit Elemér beszélt, az csupa hazugság s nem volt más szándéka, mint hogy a mi kedves szülőhelyünket gyalázza, mint ha ez valami hitvány fészek volna. Ezt pedig én el nem tűröm; nem én, soha!

És Berczi hevesen becsapta az ablakot s ismét vissza vonult.

Ezzel ismét csökkent Irénke reménye, hogy Berczit észre téríthesse. Busan ment be a házba, hogy az ebédet elkészítse, mert minden szomorúsága mellett sem feledkezett meg gazdasszonyi kötelességeiről. Csak hogy most nem végezte oly örömmel és jó-kedvűen, mint az előtt, mikor még oly vidáman ültek együtt hármacskán az asztalnál. Most a jó leányka szinte félt az ebéd idejétől, mert ekkor a két ellenség kénytelen volt találkozni s Irénkét ez roppant zavarba hozta, úgy hogy titkon sokszor fölsóhajtott: bár csak haza térnének már szülei és elintéznék ezt a bajt!... míg más részt rettegett szülei haza-térésétől, mert mit fognak majd szólni e háboruskodáshoz?

Az ebéd azonban elkészült, a leves föl volt tálalva, asztalhoz kellett ülni. Berczi urfi minden haragja mellett is jó étvágyu legény volt, pontosan megjelent tehát az ebédnél. Elemér is vissza tért sétájából s azzal a reménnyel lépett a szobába, hogy Irénkének talán már sikerült észre téríteni Berczit s ebéd fölött majd kibékülhetne; de csak hamar belátta, hogy csalódott, mert Berczi még durczásabb, haragosabb képpel ült az asztalnál, mint eddig s világért sem szólt volna egy árva szót sem. Ezt a kellemetlen állapotot Elemér nem bírta tovább kiállni s halk sóhajjal így szólt Irénkéhez:

- Ma délután irok szüleimnek, hogy haza megyek... tovább nem maradhatok itt.

- Majd beszélünk erről ebéd után, kedves Elemér, felelt Irénke. Nem köll sietned az elutazással... és nem is távozhatsz, míg szüleim vissza nem térnek... hiszen el köll bucsuznod tőlük.

- Az igaz... de mégis... ha bevárom őket... mit mondok majd nekik?

Berczi e rövid beszélgetés alatt hol elsápadt, hol elvörösödött; jól érezte ő is, milyen furcsa dolog lesz az, ha szülei haza térnek s őt ilyen háboruságban találják vendégükkel. Izgatottságában végig öntötte magát a mártással, fölugrott és kiszaladt a szobából.

Nem is lehetett többé egész nap látni Berczit. Bezárkózott szobájába s vacsorára sem jött elő. Irénke és Elemér ketten ültek az asztalnál. Irénke szeliden szemre-hányást tett Elemérnek, mért beszélt az ebédnél Berczi előtt haza-utazásáról? Ez csak még jobban fölingerelte azt a bolondos, verekedő fiút.

- De hát tehetek én róla, édes Irénkém? felelt Elemér. Hiszen valóban nem türhetem ezt így tovább, hogy mint ellenség éljek a rokonommal egy házban. Azt pedig csak nem kívánhatod, hogy én kezdjem meg a kibékülést, mikor Berczi sértett meg s hazugságnak mondta, amit beszéltem, holott amit elmondtam, az mind ismeretes dolog, mindenki tudhatja, még az is, aki nem járt a fővárosban. És Berczi nem csak hazugsággal vádolt, hanem még meg is ütött. Tehetek-é okosabbat, mint hogy haza utazom?

Irénke nagyot sohajtott s nem tudott felelni; úgy érezte, hogy Elemérnek igaza van. És lefeküdtek harmadik este is kibékülés nélkül: Irénke szomorkodva, a két fiu haraggal szívében.

Irénke sokszor hallotta szüleitől és másoktól is, hogy ha valaki valami fontos dologra készül, vagy ha megharagudott, jól teszi, ha másnapra halasztja amit tenni akar s elébb alszik rá egyet; az éjjeli nyugalom rendesen meghozza a jó tanácsot. Irénke tehát mind a mellett, hogy három nap mult el már haragban, mégis remélte, hogy Berczi talán végre kialussza boszuságát s lehet majd valahára okosan beszélni a fejével. Fájdalom, csak hamar tapasztalnia kellett, hogy a közmondások sem mondanak mindenkor igazat.

Harmad-nap reggel Berczi nem jött ki szobájából a reggelihez; azt izente, hogy küldjék be neki a kávéját. Irénke megtette, azután arra szánta el magát, hogy maga is bemegy Berczihez és a szobában, hol senki sem lesheti meg őket, még egyszer kísérletet tesz, hogy észre térítse. Elvégezvén tehát holmi apró háztartási dolgait, benyitott Berczi szobájába. Berczi még föl sem volt öltözve, hanem ing-ujjban sétált föl s alá a szobában.

- No's, Berczikém, szólt Irénke nyájasan, hogy aludtál ez éjjel? Rágondoltad-é magadat valami okosabbra, mint amit tegnap és tegnap előtt tettél?

- Meghiszem azt! felelt Berczi. Gondoltam bizony okosat, csak hogy nem olyan formát, mint te hiszed. Tegnapig néha még gondoltam arra, hogy valamikor talán még kibékülök Elemérrel; de most már vége örökre!... Azt, amit tegnap az ebédnél mondott, el nem felejttem neki! Milyen csuffá lettem miatta! Egészen leöntöttem magamat... s ő persze, képzelem, titkon nevetett, hogy engemet így zavarba hozott. Mért mondta, hogy nem maradhat többé itt a házunkban? Ugy-é azért, hogy rám ijesszen, hogy én megijedjek apácska haza-térésétől s hamar kérjek tőle bocsánatot, mielőtt szüleink megjönnek. Dej'szen, abból semmi sem lesz! Utazzék haza, nem bánom... jobb lett volna, ha nem is jön soha ide hozzánk! Nem is köll nekem többé ilyen nagyvárosi uracska, aki csak azért jön, hogy mindenféle mesékkal bolond-dá tartson minket.

Berczi urfi nagyot fújt e beszéd után s még folytatni akarta kifakadásait; Irénke azonban nem azért jött, hogy ily durczáskodó beszédeket hallgasson, hanem ellenkezőleg ő maga akart beszélni. Hogy tehát elnémitsa Berczit, egy jókora tepertős pogácsát, Berczi legkedvesebb csemegéjét, vett elő zsebéből s a Berczi szájába dugta.

Berczi egészen meglepetve bele harapott és elhallgatott; hagyta, hogy Irénke beszéljen. Irénke pedig, mivel eddig minden kísérletével megbukott, most egy kis cselt gondolt ki: olyan cselt, hogy színleg egyet ért Berczivel, éppen úgy beszél, mint Berczi s ezzel győzi majd meg arról, mennyire nincs igaza; milyen fonákság egész magaviselete. Berczi majd-nem elfelejtette rágni a szájában lévő pogácsát, mikor roppant meglepetésére hallotta, amit Irénke beszélni kezdett.

- Igazad van, Berczikém, tökéletesen igazad van, szólt a leányka. Megvallom, eleinte azt hittem, hogy Elemérnek van igaza, de most már látom, hogy tévedtem. Nem is tudom, minek jött ide hozzánk, hogy megzavarja békés életünket. Ha már itt van, legalább ne boszantana olyan haszontalan beszédekkel. Azt mondja, hogy látott sokkal szebb dolgokat, mint amit itt nálunk láthatni; és azt kívánja, hogy mi elhigyük... no persze! Már mért hinnők el, ha magunk nem láttuk? Azt mondja, hogy menjünk oda, megláthatjuk; igen ám, de mi csak azért sem megyünk oda, nem is fogjuk látni és így nem is hisszük el soha sem. Ugy-e nem?

Berczi kezdte észre venni, hogy Irénke tulajdonképen nem komolyan beszél, hanem olyan bolondságokat mond, aminőket ő maga szokott mondani. Közbe is akart szólani, de szerencsétlenségére szája egészen tele volt a pogácsával, nem tudott beszélni; Irénke pedig így folytatá:

- De most már nem is az a fő dolog, hogy igaz-e vagy sem, amit Elemér beszélt, hanem az, hogy a viaskodásban ő volt a győztes. Ugy-e? Te kezdted a verekedést; te sértetted meg, de az nem tesz semmit. Te Berczi vagy, ő pedig Elemér, és ebből világos, hogy nem neked köll bocsánatot kérned.

Berczi barátunk nagyot nyelt e szavak hallatára, mert Irénke valóban eltalálta az igazat. Berczi titkon már akár hányszor gondolt arra, hogy végre is talán igaz, amit Elemér beszélt, azt tehát már csak elszenvédné; de hogy a csete-patében ő legyen a vesztes fél, ő kérjen bocsánatot: az lehetetlen, azt el nem tűrhetné. A hiuság, a daczoskodás lakott szívében. De most, midőn látta, hogy Irénke kitalálta az igazat, csak még inkább fölforrt benne a rossz szenvedély s indulatosan kiáltott föl:

- Ne beszélj tovább!... látom már, hogy csak gunyolsz és csufolódol. Látom, hogy az Elemér pártján vagy. Jól van, azt sem bánom, de akkor ne jőjj hozzám, nem akarlak látni. Menj ki a szobámból! Menj, menj!

És Berczi parancsolóan az ajtóra mutatott.

Először történt életökben, hogy Berczi így támadt rá Irénkére, hogy nem akarta maga mellett tűrni. A jó leánykát ez úgy meglepte, úgy fájt neki testvérenek ez a szivtelensége, hogy szinte elsápadt és szólani sem tudott többé, hanem fölsohajtott és könyezve kiment a szobából.

Berczi, a haragos, a bűnös Berczi hallotta azt a sohajt és látta a könyet s eleinte el akarta hitetni magával, hogy nem hallott, nem látott semmit. De bizony lelki-ismerete vádolta, hogy megbántotta azt a kedves, jó testvért, hogy durván megsértette azt, aki őt oly nagyon szereti, akit neki is szeretnie köll. Mindig fülében zugott az a sohajtás. Sokáig egy helyen állva bámult az ajtóra... hát ha talán vissza tér Irénke? De bizony az ajtó nem nyílt meg, Irénke nem tért vissza.

Egy pillanatig olyan formát is gondolt Berczi, hogy utána szalad, vissza hívja; még nem lehet messze, talán a lépcsőig sem jutott még. De nem tette. Megint fölébredt benne a dacz és a hiuság. Hiszen, ha vissza hívná Irénkét, be köllene ismernie, hogy hibát követett el, hogy

megsértette s ezért bocsánatot illik kérni. Már pedig azt nem akarta megtenni, ámbár titkon igen is érezte azt is, hogy Elemérrel szemben nincs igaza, hogy neki illenék bocsánatot kérni derék kis rokonától.

Hiába akarta azonban elnémitani lelki-ismeretét. Mert jobban érezte még, mint eddig, hogy sehogy sincs jól az egész dolog... most már nem csak Elemérrel van haragban, hanem Irénkével is, azzal a kedves jó testvérrel, aki valóságos második mamája. Olyan furcsát, de igazán nagyon furcsát érzett magában, amit nem tudott magának megmagyarázni; ez pedig nem volt egyéb mint az, hogy... nem volt meglepődve saját magával.

Zavartan járt föl s alá a szobában. Egyszerre, amint éppen az ajtóhoz ért, valamit hallott; valamit, amire szinte elsápadt és reszketett. Igen; az, amit hallott, nem egyéb, mint zokogás... még pedig Irénke zokogása. Semmi kétség, Irénke itt a tornácban van és sir... és nincsen senki, aki vigasztalja, aki letörölje könnyeit. Pedig ő, Irénke, hányszor vigasztalta meg Berczit, mikor holmi apró szerencsétlenségek miatt sirva fakadt!

Berczi jól tudta, hogy miatta zokog most Irénke. Az ajtóhoz ugrott, kezét a kilincsre tette s már-már kinyitotta, hogy bocsánatot kérjen Irénkétől... de az utolsó pillanatban hirtelen ismét megállapodott. Eszébe jutott, hogy ha kimegy és bocsánatot kér, ezzel ő kezdi meg a kibékülést. Ha csak Irénkéről volna szó, még csak megtenné... igen ám, de ezzel azt is bevallaná, hogy Elemérrel szemben sincs igaza; már pedig ezt nem vallja be, ha törik, ha szakad. Föltette magában erősen, hogy Elemérnek nem enged; de jól tudta, hogy ha Irénkét sirni látja, nem bírná megtartani elhatározását s mindent megtenne, csak hogy a kedves jó leánykát megnyugtassa. Az egész okoskodásának pedig az lett a vége, hogy inkább nem kér bocsánatot Irénkétől sem.

Irénke pedig ez alatt csakugyan ott zokogott a tornác végén. A jó leányka nem bírta elviselni a fájdalmat, melyet neki Berczi magaviselete okozott. Oly őszintén szerette testvérét, annyira iparkodott mindig javára és ime, ily durván elutasítja! Bizony a jó leányka méltán zokogott. Azután eszébe jutott, hogy most már csak-ugyan nem remélheti a kibékülést Elemér és Berczi közt... szülei pedig néhány nap múlva haza térnek s akkor milyen szégyen lesz, ha megtudják ezt az egész dolgot; ha megtudják, hogy Irénke nem tudott rendet, békességet tartani!

Mig Irénke ily szomorú gondolatokkal küzködött, a mi Berczi barátunk sem volt éppen vigan ott a szobában. Nem tudta, mitévő legyen... daczoskodjék-e tovább vagy vissza hívja Irénkét? Egyszerre nagyot ugrott... jó ötlete támadt... ő legalább azt hitte, hogy nagyon pompás ötlet... vissza hívhatja Irénkét, beszélhet vele s mégis úgy fog látszani, mint ha nem bánta volna meg, amit az imént elkövetett, mint ha nem akarna bocsánatot kérni a durva sértésért, hogy a jó testvért kikergette a szobából.

Gyorsan meg is tette, amit gondolt: kinyitotta az ajtót s látván Irénkét a tornác végén, így szólt:

- Irénke... kérlek szépen, jöjj vissza egy perczre... leszakadt egy gomb az ingemről... varrd föl kérlek!

Ezzel a fortéllyal, úgy gondolá Berczi, megmentette becsületét; Irénke nem gondolhatja, hogy Berczi megbánta előbbi tettét. És mialatt Irénke letörülve könnyeit, lassu léptekkel a szoba felé közeledett, Berczi hamar vissza ugrott és valami furcsát, de nagyon furcsát vitt végbe. Azt mondta Irénkének, hogy egy gomb leszakadt, most hát ennek igaznak kell lenni, pedig minden gomb szépen ott van a maga helyén. Nincs más hátra, mint leszakítani egyet, még pedig hamar... hozzá is fogott rögtön. De azok az ing-gombok olyan haszontalanok! Máskor maguktól is leesnek és ime most, most oly erősen tart valamennyi, hogy nem lehet birni velök! Végre, nagy erőfeszítés után sikerült egyet letépnie... csak hogy egy darabka vászon is leszakadt vele.

- Annál jobb! gondolá Berczi. Legalább tovább fog tartani az igazítás, tovább kell Irénkének itt maradni.

Berczi tehát, ki csak az imént ajtót mutatott testvérének, most már csak arra törekedett, hogy mentül tovább maga mellett lássa a jó Irénkét. Titkon erőt vett rajta a jobb érzés és e pillanatban talán nem is volt olyan rossz szívé, amilyennek daczoskodása közben látszott.

Irénke belépett, elő vette zsebéből a tűt és czérnát s minden szó nélkül hozzá fogott a munkához, hogy Berczi barátunk ing-ujjára a gombot fölvarrja. Midőn a leszakadt gomb helyét, a nagy szakítást megpillantá, kissé meg volt lepetve... kissé elmosolyodott, de úgy, hogy Berczi észre ne vehesse. Bizony-bizony úgy látszott, hogy a szemes kis lány rögtön kitalálta, hogy és miképen szakadt le az a gomb.

- Hm, hm, ez kissé nehezebb munka, szólt végre Irénke. Ez a gomb oly furcsán szakadt le, hogy szinte azt lehetne hinni, hogy nem magától esett le, hanem talán bele akadt valamibe... vagy erővel szakította le valaki.

Berczi fülig pirult s alig tudta nagy zavarában, mit mondjon vagy mit tegyen. Szerencsére Irénke nem nézett rá, hanem csak a leszakadt gomb helyét vizsgálgatta roppant figyelemmel... nem kívánta, hogy Berczi feleljen valamit, sőt maga szólt ismét:

- Ezt nehéz lesz jól megigazítani... így hamarjában nem is lehet... szükséges az a darabka vászon is, ami leszakadt a gombbal; de itt közel nincs vászon, keresnem köll valahol, az pedig unalmas lesz rád nézve, míg vissza térek.

Ez idő alatt azonban Irénke fürkészve nézegetett körül s egyszerre hangosan fölkiáltott, úgy hogy Berczi szinte megrezzent, nem tudván mi lelte testvérét. Irénke pedig lehajolt s egyik szék alól fölvelt valamit, aztán így szólt:

- Nini, mit látok! Milyen szerencse! Itt van a gomb, egészen úgy amint leszakadt, még a vászon-darabka is rajta van. Most már megigazíthatom az inged ujját.

Berczi most már úgy érezte magát, mint ha égő parazon állana; szinte kék és zöld lett, annyira röstellte a dolgot. De Irénke nem volt kegyetlen, nem kívánta, hogy Berczi sokáig szenvedjen. Ő maga mentette ki a zavarból s így szólt:

- Bizonyosan akkor szakadt le a gomb, mikor az inget a szekrényből kivetted. Bele akadt valamibe... mert te mindennel oly nagyon szeretsz sietni.

Berczi barátunknak, tagadhatatlan, volt sok rossz tulajdonsága; heves, daczos, haragtartó volt, de az is igaz, hogy volt egy igen szép tulajdonsága: hazudni nem tudott. Mikor Irénke elmondta, miképen szakadhatott le az a gomb: Berczi nem mondott sem igent, sem nemet. Inkább Irénke legutolsó szavaira felelt és halkán mondá:

- Az igaz... nagyon hirtelen teszek mindent...

Erre egy kis ideig csönd lett, Irénke hozzá fogott a varráshoz; de csak-hamar ismét megszólalt.

- Azt mondtam az imént, hogy te mindennel sietsz s ezt magad is beismerted. Pedig ez tulajdonképen mégsem egészen igaz. Van egynémely dolog, amivel éppen nem sietsz és ez nekem nagyon, nagyon fáj. Például, ha haragszol és ki köllene békülnöd, ezzel nem igen sietsz.

- Ó dehogy nem! kiáltá Berczi hévvel. Én nagyon szeretek mindjárt kibékülni, és ha te akarnád, most mindjárt kibékülnék veled. Igazán, nagyon szeretnék veled kibékülni.

És Berczi, a durczás Berczi könyes szemekkel nézett Irénkére s kitárta karjait, hogy megölelje. Irénke nem utasította vissza, sőt gyöngéden meg is csókolta a rakonczátlan kis ficzkót s Berczi örömmel kiáltá:

- Így ni, most már szent a béke köztünk, ugy-e? Nem haragszunk többé, nem is fogunk többé soha sem, ugy-é nem?

És örömeiben ugrándozni, táncolni kezdett, úgy hogy el is szakította a czérnát, mellyel Irénke a gomb oda varrásához kezdett. Csak-hamar azonban abba hagyta a tánczot, mert észre vette, hogy Irénke nem ugrál vele, sőt éppen olyan komoly, szomorú arcot csinál, mint az előtt. Szép csöndesen ismét oda állt tehát Irénke elé, hogy ez folytathassa a varrást. Irénke pedig nyájas, de komoly hangon kérdé:

- Miért örültél most oly nagyon?

- Hogy ne örülnék, mikor kibékültünk, nem vagyunk többé haragban egymással!

- Hát haragban voltunk mi egymással? Haragudtál te reám?

- Én? Én nem, hanem te... te talán haragudtál...

- És mit gondolsz, volna okom, hogy haragudjak reád?

Ez a kérdés nagyon sarokba szorította Berczi barátunkat; nem talált semmi módot, hogy kimegyjen a felelet alól... pedig ha felel, akkor kénytelen bevallani, hogy rosszat cselekedett, hogy bocsánatot illik kérnie. Egy-két percig habozott; de sokkal jobban szerette testvérét, hogysen újból megsérteni s vele tovább is haragban lenni kívánt volna; földre süttött szemmel, akadozva mondá tehát:

- Hát... izé... azt hiszem... talán megbántottalak, mikor... mikor...

- Mikor ajtót mutattál, kikergettél, ugy-e? És most belátod, sajnálod; és szeretnéd, ha nem tetted volna, ugy-é?

Berczi egészen megszégyenülten bólintott fejével, hogy úgy van. Irénke pedig nyájas hangon folytatá:

- Ez nekem elég; beismered, megbántad s nekem nem szabad többé haragudnom, mert akik szeretik egymást, azok közt egy-két szó elég, megvan a régi béke. Most már csak azt szeretném tudni, mit szeretsz jobban: azt-é, hogy kibékültünk s szerető jó testvérek vagyunk ismét, vagy pedig, hogy haragudtunk volna és nem beszélünk volna többé egymással?

De ez csakugyan kegyetlen kérdés volt! Berczi nyakas, indulatos volt, az bizonyos, de nem rossz szívű; és róla azt föltenni, hogy ő szerette volna, ha többé nem beszél az ő kedves Irénkéjével, az ő jó kis mamájával! E gondolatra könnyek tolultak szemeibe. Irénke látta ezt és nagyon megörült.

- No lásd, ugy-e, hogy azokkal, akiket szeretünk, nem szabad haragban élnünk. Mért akarsz tehát haragban élni Elemérrel?

- Elemér? Ó, az egészen más!

- És miért? Talán nem szeretted Elemért? Nem mondtad-e magad, hogy ő a legjobb barátod, kivüle mást nem is kívánsz soha? És igazad volt, mert Elemér igen derék, jó fiú; méltó, hogy mindenki szeresse; tudom, hogy ő szeret tégedet még most is és mind a mellett, hogy nagyon megsértetted, kész volna veled kibékülni. Már most csak egyet akarnék tudni, csak egy kérdést teszek, de erre őszintén, igazán felelj ám, Berczikém: nem szeretted többé Elemért? Nem szeretnéd, ha most is olyan jó pajtások volnátok, mint voltatok ezelőtt?

Ez az Irénke igazán rettenetes! Olyan kérdéseket tesz, hogy alig lehet rájuk felelni. Szegény Berczi egészen megzavarodva hebegé:

- Azt nem mondom... én szeretném...

- No lám! S mégsem teszed meg azt, ami helyre állíthatná köztetek a barátságot.

- Igen... de az nem lehet... azt nem tehetem!

- Nem teheted? És miért nem? Csupa daczból; csak azért, hogy ne köljön beismerned, milyen rossz uton jártál. Figyelj csak, mondok valamit. Emlékszel, mikor tavaly átsétáltunk gyalog Elek bácsiékhoz?

- Igen, emlékszem.

- Akkor tehát emlékszel arra is, hogy mig mi többiek a rendes uton mentünk, te a sziklákon keresztül akartál rövidebb utra térni; de oly meredek szikla elé jutottál, hogy nem bírtál tovább jutni. És akkor mit tettél? Szépen vissza tértél azon az uton, amelyen mentél.

- Igen, hiszen egyebet sem tehettem.

- Nem bizony! S ha nem akartál volna vissza térni a jó utra, még most is ott állhatnál, mégsem jutottál volna keresztül a kősziklán. Lásd, éppen így vagy Elemérrel. Mig be nem ismered, hogy rossz uton indultál, mig vissza nem térsz a jó ösvényre s meg nem vallod, hogy magad vagy a hibás, addig ki nem juthatsz ebből a kellemetlen helyzetből, melyben most vagy.

Berczi zavarban vakargatta a fejét s végre így szólt:

- Könnyű neked beszélni. De ezzel te azt kívánod, hogy én bocsánatot kérjek Elemértől. Már pedig az nem lehet.

Iréнке jól látta, hogy Berczi nem oly hevesen beszél most már, mint az előtt. Valóban: a szégyen, hogy kedves jó testvérével is haragban volt, majd ismét a kibékülés öröme, kissé meglágyították Berczi urfit, ki minden daczoskodása mellett alapjában jó szívé fiú volt. De azért mégis csak azt mondogatta mindig, hogy Elemérrel nem békülhet ki.

- De hát mért nem? szólt ismét Irénke. Hát olyan nagy dolog azt mondani: »Kedves barátom, én voltam a hibás, bocsáss meg, legyünk ismét jó pajtások?« Kisértsed meg csak, majd meglátod, hogy nem olyan nehéz dolog.

Berczi csak vakargatta a füle tövét, de nem felelt semmit. Irénke azonban nem hagyta abba és ismét így szólt:

- Csak akkor volna nehéz bocsánatot kérned, ha azt hinnéd, hogy talán mégis neked van igazad. De nézz a szemembe és mondd őszintén: hiszed-e, hogy amit Elemér akkor beszélt, az mind hazugság, mint te mondtad?

Berczi csak hallgatott mindig.

- No lásd, folytatá Irénke, magad sem hiszed; mert tudod, hogy ha más valakitől kérdenéd, aki Budapesten járt, ugyan-azt mondaná neked, amit Elemér. Tehát be köll ismerned, hogy megsértetted Elemért, mikor azt mondtad neki, hogy hazudott.

- Igen ám, pattant ki végre Berczi, de nem csak eddig volt ám a dolog. Meglehet, hogy... hogy Elemérnek volt igaza... ha te is azt mondd, hát elhiszem... nem akarok többé haragban lenni veled... Hanem azután mikor viaskodtunk, Elemér lett a győztes... ő ütött rám utoljára; már pedig én azt nem türhetem el, hogy én kapjam az utolsó ütet!

- Ah, hát *ezt* nem tudod elfelejteni? S azt hiszed, hogy ebben igazad van? De hát mondjad csak, mit gondolsz; kinek kell bocsánatot kérni: annak-e, aki az utolsó ütet kapta, vagy pedig annak, aki az első ütet adta? Nem az a hibás, aki először kezdte a háborút?

Ez már megint olyan furcsa kérdés volt, hogy Berczi barátunk sehogy sem tudott, vagyis inkább nem akart rá felelni. Türelmetlenül mondá tehát:

- Ugyan, kedves Irénke, ne is beszéljünk többet erről!

- Ne beszéljünk róla? Jól van, nem szólok többet, ha megigéred, hogy még egy utolsó kérdésre felelni fogsz, de őszintén, igazán ám.

Berczi büszkén fölegyenesedett s majd-nem sértődve mondá:

- Jól látod, hogy nem szoktam hazudni. Kérdezz akármit, felelni fogok őszintén.

- Hiszem. Makranczos, nyakas, indulatos vagy, de nem hazug. Éppen ezért mondd csak, miután már annyit beszélünk erről a kellemetlen dologról és miután annyit iparkodtam, hogy meggyőzzelek... mondjad nekem, mit gondolsz, ki a hibás ebben az egész háboruskodásban: Elemér-e vagy csak te magad?

No, még így soha se szorították meg Berczi barátunkat; szavát adta, hogy felelni fog s most ilyen kérdést kap. De már erre csak nem felelhet! Hallgatott is hát, mint ha nem is hallotta volna a kérdést. Azonban Irénke, a máskor olyan jó, olyan engedékeny Irénke most kegyetlen volt és csakhamar ismét megszólalt:

- Szavadat adtad, tehát felelj: Elemér-e a hibás vagy te?

- Én! felelé Berczi halkan s fülíg elvörösödött.

- Csak ezt akartam hallani tőled, szólt Irénke. Most már tudom, hogy te magad is beláttad viselkedésed helytelen voltát; nem fogom többé ismételni, mit köll tenned. Apácska, jól emlékszem, sokszor mondta, hogy az a valóban derék ember, aki, ha belátta hibáját, elég bátor és nemes azt jóvá is tenni, mert ez az igazi becsület. Te lásd, mit csinálsz. De azt nem várhatod, hogy valaki szeressen, míg szándékosan rossz uton jársz. Engem se nevez többé »kedves Irénké«-nek, sem »kis mamá«-nak.

S ezzel Irénke fölkelt és komoly szigorú arccal megindult az ajtó felé. Berczi még egy pillanatig küzdött magával, de aztán könyezve kiáltá:

- Irénke, kedves Irénke! Ne menj el... hiszen igazad van, belátom és megteszek mindent, hogy jóvá tegyem hibámat. Jőjj, vezess Elemérhez, béküljünk ki!

Irénke annyira megörült, hogy majd hangosan fölkiáltott; de mégis uralkodott magán, komoly maradt s kézen fogva Berczit, megindultak. Éppen ekkor azonban léptek hallatszottak a tornácra s midőn Berczi kinyitotta az ajtót... szemben állott Elemérrel.

Berczi úgy meghökkent, hogy szinte elsápadt; Elemér azonban belépve a szobába, szelíd, barátságos hangon mondá:

- Kedves Berczikém, én jobban meggondoltam a dolgot... az mégsem járja, hogy mi ilyen ellenségek legyünk! Én tehát megteszem az első lépést...

- Nem, nem! Ne mondd tovább, szakítá félbe Berczi. Azt akarod, hogy még ebben is te légy a jobb és okosabb? Én voltam a hibás, én sértettelek meg bolondos eszemmel s az én kötelességem, hogy bocsánatot kérjek... és kérek is, hogy ne haragudjál!

- Dehogy haragszom, kedves Berczikém!

A két fiu megölelte és megcsókolta egymást, aztán a jó Irénkét is, ki szinte könyezett örömeiben, mikor látta, mily vitézül győzte le Berczi régi gonosz makacsságát s mily őszintén lépett rá a jó ösvényre. És Berczi valóban, ha már egyszer elszánta magát valamire, nem hagyta többé abba s állhatatos maradt a jóban is. Elemér jó-szívéen magára akarta venni a hibát, de Berczi így szólt:

- Nem úgy van, te nem voltál hibás semmiben... jól tudom én most már, milyen kiállhatatlan és egyuttal együgyű is voltam. Azt mindjárt első nap beláttam, hogy bizonyosan mind igaz,

amit te akkor beszéltél s ami fölött én olyan esztelen haragra lobbantam. De azt nem akartam semmiképp elviselni, hogy a verekezésben én voltam a vesztes fél, én kaptam az utolsó ütet. Most már tudom, hogy ez még nagyobb bolondság volt, mert nem az fontos, ki kapta az utolsó ütet, hanem hogy ki adta az első; ezt pedig én tettem. De fogadom, többé nem teszem s ugy-e, elfelejtitek a történeteket és szeretni fogtok ezután.

A három gyermek össze ölelkezett s aztán kaczagva, örvendezve olyan tánczot vittek végbe, hogy Julcsának, a szoba-lánynak háromszor is be kellett kiáltani:

- Irén kisasszony, a leves már az asztalon van, tessék jönni ebédelni!

Mind hárman karon fogva indultak kifelé; éppen a lépcsőhöz értek, midőn pajkos ugrándozással eléjük rohant... Vidám és Furge, a két hú pajtás. Berczi kissé elkomolyodva mondá:

- Lám, ennek a két okos állatnak több esze volt, mint nekem. Ők egy pillanatig sem vettek részt háboruszkodásunkban. Ha néha-néha össze is pörölnek, nem tartanak haragot, hanem rövid idő múlva megint jó barátok. Julcsa, adjon jó ebédet a két kutyának! Legyen ma nekik is különösen jó napjok, ugy mint gazdájuknak!

Leültek az ebédhez s Berczi ugy érezte, hogy még soha sem evett olyan jó izüen, mint most. Olyan vidáman is folyt az ebéd, hogy szinte kipirultak a sok kaczagástól és vidám tréfától. De legboldogabb volt mégis a jó Irénke, ki aztán az ebéd végén így szólt:

- Most már haza jöhetnek kedves szüleink, rendben találnak mindent. Hanem meg köll vallanom, fiuk, nagyon keserves napokat okoztatok nekem: igazán két tűz között voltam és már alig tudtam mit tegyek köztetek. De most már boldog vagyok s remélem, többé nyoma sem marad a régi viszálykodásnak.

- Ó, még egy nyoma megvan, azt gyorsan el kell pusztitanunk... azt a határ-vonalat, melyet itt a ház előtt csináltam. Az volt ám csak a nagy bolondság! Menjünk, szedjük szét!

Karon fogva, ugrándozva siettek ki az udvarra. Berczi és Elemér kihuzogatták a karókat. Irénke pedig leoldozgatta a zsinórt s alig néhány percz múlva eltűnt a határ-vonal. A nagy papiros-darabot, melyre Berczi azt az ellenséges rendeletet írta volt, nem tépték szét; maga Berczi szépen össze hajtotta, oda adta Irénkének és így szólt:

- Ezt őrizd meg, Irénke; és ha azt vennéd észre, hogy ismét a régi rossz Berczi akarnék lenni, mutasd elő intő például.

Irénke el is tette. De Berczi dicséretére meg köll vallanom, hogy ama intő jelre ezután nem volt szükség. Berczi őszintén iparkodott megjavulni és követni a derék Elemér példáját, kivel aztán igazi jó barátságot kötött.

Az akaratos, indulatos, tanulatlan Bercziből derék, mivelte ifju lett, valóságos párja a kedves Elemérnek; együtt járkák iskoláikat Budapesten, a szabadság-időt pedig Kelenfalván szintén együtt töltik s a jó Irénkének és a szülőknek öröme telik a derék ifjakban.